

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

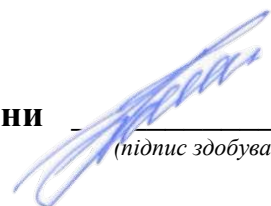
**Факультет фінансів
Кафедра банківської справи та страхування**

галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітня програма «Страхування та ризик-менеджмент»
Форма навчання: Денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: **«ФІНАНСОВА НАДІЙНІСТЬ СТРАХОВИКА ТА МЕТОДИ ЇЇ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»**

Здобувача **Варавки Наталії Анатоліївни**

(підпис здобувача)

Науковий керівник:

доцент, кан. екон. наук

Кривошлик Т.Д.

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед Екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри банківської справи та страхування:

доктор економічних наук, професор _____ Примостка Л.О.
(підпис)

Київ 2023

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна магістерська робота містить 98 сторінок, 14 таблиць, 2 рисунки, перелік джерел посилання з 54 найменувань, 1 додаток на 9 сторінках.

«Фінансова надійність страховика та методи її забезпечення»

Об'єктом дослідження є фінансова надійність страховика та методи її забезпечення.

Предметом дослідження є сукупність фінансових відносин, які виникають у процесі функціонування страхового ринку з метою забезпечення фінансової надійності страховика.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є розкриття теоретичних засад формування фінансової надійності страхової компанії, визначення чинників впливу на її рівень та опрацювання пропозицій щодо підвищення фінансової надійності страховиків в Україні.

Відповідно до поставленої мети визначено такі *завдання*:

- розкрити економічну сутність фінансової надійності страхових компаній та її роль у забезпеченні фінансової стабільності економіки країни;
- виявити зміст та роль державного нагляду у забезпеченні фінансової надійності страхової компанії;
- проаналізувати методи та підходи до забезпечення фінансової надійності страхової компанії з урахуванням сучасних тенденцій на ринку страхування;
- проаналізувати власні кошти, платоспроможність, ефективність розміщення страхових резервів страховика;
- дослідити страховий портфель і тарифну політику страхової компанії та її вплив на конкурентоспроможність;
- виявити фактори, що впливають на фінансову надійність страховика;
- виявити проблеми формування й обґрунтувати шляхи підвищення фінансової надійності страхової компанії та напрями посилення ролі ризик-менеджменту у її забезпеченні.

Практичне значення отриманих результатів: покращення фінансової надійності страхової компанії, розробка ефективних стратегій управління ризиками, вдосконалення тарифної політики та забезпечення стабільності страхової компанії на ринку страхування.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: фінансова надійність, страхова компанія, ризик-менеджмент, стабільність, регулювання.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ НАДІЙНОСТІ	
СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	7
1.1 Економічна сутність фінансової надійності страхових компаній та її роль у забезпеченні фінансової стабільності економіки країни	7
1.2 Характеристика методів забезпечення фінансової надійності страховика	12
1.3 Державний нагляд за фінансовою надійністю страховика	20
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ НАДІЙНОСТІ СТРАХОВОЇ	
КОМПАНІЇ АТ «СК «КРАЇНА»	27
2.1 Оцінка власних коштів, платоспроможності та перестрахових операцій страховика.....	27
2.2 Формування та ефективність розміщення страхових резервів страховика.....	41
2.3 Страховий портфель та тарифна політика страховика.....	46
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ НАДІЙНОСТІ	
СТРАХОВИКА АТ «СК «КРАЇНА».....	57
3.1 Проблеми формування фінансової надійності страховика	57
3.2 Напрями зміцнення фінансової надійності страховика	64
3.3 Посилення ролі ризик-менеджменту у забезпеченні фінансової надійності страховика	68
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	84
ДОДАТКИ.....	90

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасний ринок страхування є складним та динамічним середовищем, яке вимагає від страхових компаній не тільки надійності, а й активного управління фінансовими ризиками. Однією з ключових складових успішної діяльності страхової компанії є її фінансова надійність. Фінансова надійність страхової компанії визначається її здатністю ефективно вирішувати фінансові виклики, забезпечувати у повному обсязі зобов'язання та зберігати стабільність у фінансовому секторі економіки країни.

Забезпечення фінансової надійності страхової компанії є актуальним та важливим завданням у зв'язку зі зростаючими фінансовими ризиками та змінами на ринку страхування. Інноваційні фінансові інструменти, зміни в попиті клієнтів, а також динаміка макроекономічних показників впливають на здатність страхової компанії ефективно управляти своїми фінансами та забезпечувати стабільність у галузі страхування.

Однак, на шляху до досягнення фінансової надійності страхової компанії стоїть безліч викликів та завдань, що потребують аналізу та дослідження. Важливо вивчити економічну сутність фінансової надійності страхових компаній, розглянути методи забезпечення цієї надійності та визначити роль страхових компаній у забезпеченні фінансової стабільності економіки країни. Також важливим є аналіз показників, що характеризують фінансову надійність, таких як власні кошти, платоспроможність та ефективність розміщення страхових резервів страховика. Державний нагляд за фінансовою надійністю страховика відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності та впевненості на ринку страхування.

Це дослідження спрямоване на ретельний аналіз та оцінку теоретичних основ фінансової надійності страхової компанії, а також практичних аспектів, пов'язаних з її фінансовим станом та забезпеченням стійкості у вимогливому середовищі сучасного страхового ринку.

Для досягнення цієї мети, у розділах дослідження буде проведено аналіз методів забезпечення фінансової надійності страховиків, розглянуті питання державного нагляду, а також проаналізовані основні чинники, що впливають на фінансову надійність страхової компанії.

У результаті цього дослідження буде зроблено спробу розкрити роль та важливість фінансової надійності страхової компанії в економіці країни, а також визначити можливі шляхи покращення її фінансового стану та забезпечення стабільності у галузі страхування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації в галузі фінансової надійності страхових компаній свідчать про широкий інтерес як вітчизняних, так і зарубіжних науковців до даної теми. Багато авторів присвячують увагу питанням фінансової надійності, стійкості та безпеки страхових компаній, що свідчить про їх важливість для функціонування страхової галузі та фінансової стабільності економіки загалом. Зокрема, такі вчені як В.Д. Базилевич, А.Л. Баранов, Д. Бланд, А.О. Бойко, О.І. Барановський, О. С. Журавка, А.М. Єрмошенко, О.В. Козьменко, О.В. Мурашко, Н.В. Ткаченко, Л.В. Шірінян та інші вивчають питання сутності та ролі фінансової стійкості страхових компаній. Вони досліджують методи забезпечення фінансової надійності, фактори, що впливають на фінансову стійкість та роль державного нагляду.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є розкриття теоретичних засад формування фінансової надійності страхової компанії, визначення чинників впливу на її рівень та опрацювання пропозицій щодо підвищення фінансової надійності страховиків в Україні.

Відповідно до поставленої мети визначено основні завдання, спрямовані на її досягнення:

- розкрити економічну сутність фінансової надійності страхових компаній та її роль у забезпеченні фінансової стабільності економіки країни;
- виявити зміст та роль державного нагляду у забезпеченні фінансової надійності страхової компанії;

- проаналізувати чинники та підходи до забезпечення фінансової надійності страхової компанії з урахуванням сучасних тенденцій на ринку страхування;
- проаналізувати власні кошти, платоспроможність, ефективність розміщення страхових резервів страховика;
- дослідити страховий портфель і тарифну політику страхової компанії та її вплив на конкурентоспроможність;
- виявити фактори, що впливають на фінансову надійність страхової компанії;
- виявити проблеми формування фінансової надійності страхової компанії;
- обґрунтувати шляхи підвищення фінансової надійності страхової компанії та напрями посилення ролі ризик-менеджменту у її забезпеченні.

Об'єктом дослідження є фінансова надійність страховика та методи її забезпечення.

Предметом дослідження є сукупність фінансових відносин, які виникають у процесі функціонування страхового ринку з метою забезпечення фінансової надійності страховиків.

Методи дослідження. Для досягнення вищезазначеної мети використано теоретичний аналіз: дослідження наукової літератури, законодавства, методів та підходів до фінансової надійності страхової компанії. Емпіричний аналіз: аналіз фінансових звітів страхової компанії АТ «СК «Країна», статистичних даних, визначення фінансових показників АТ «СК «Країна» та їх динаміки. Системний аналіз: вивчення взаємозв'язків між складовими фінансової надійності, виявлення закономірностей та впливу факторів.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Полягає у можливості використання отриманих результатів для покращення фінансової надійності страхової компанії, розробки ефективних стратегій управління ризиками, вдосконалення тарифної політики та забезпечення стабільності на ринку страхування. Також дослідження може служити основою для подальших досліджень в галузі фінансової надійності та ризик-менеджменту страхових компаній.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження можуть бути апробовані та використані в різних сферах та контекстах, що стосуються страхування, фінансової стійкості та ризик-менеджменту і представленні на наукових конференціях, семінарах та опубліковані у фахових виданнях. Крім того, результати дослідження були апробовані на VI Міжнародній науково-практичній конференції «Страховий ринок України у світлі євроінтеграції: новітні виклики та тренди», яка відбулась 23 березня 2023 року у м. Києві, КНЕУ у тезах на тему «Коефіцієнт Коньшина в аналізі стійкості страхової компанії».

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти з питань формування страхових резервів, статутного капіталу, платоспроможності та інших складових фінансової надійності страховика, спеціалізована економічна література, статистичні матеріали Національного банку України; звітна інформація страхових компаній України, ресурси Internet.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ НАДІЙНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1.1 Економічна сутність фінансової надійності страхових компаній та її роль у забезпеченні фінансової стабільності економіки країни

Сучасний розвиток ринкових відносин надає велике значення страхуванню як основному фінансовому механізму захисту юридичних і фізичних осіб, а також суспільства в цілому, від різних ризиків і небезпек. Страхові компанії надають страховий захист через страхові послуги, що передбачають майбутні страхові виплати та компенсації страхувальникам, які стали жертвами страхового випадку. Оскільки ця діяльність включає "плату наперед", стає важливим забезпечення гарантій страхової компанії виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками та іншими зацікавленими сторонами [6, с.20-32].

У науковому співтоваристві існує різноманітність підходів до визначення фінансової надійності страхових компаній. Ці підходи включають різні концепції та трактування, і відсутність єдиного методологічного підходу до цього поняття. Існують дебати серед дослідників стосовно відмінностей чи подібностей між фінансовою стійкістю та фінансовою надійністю. Деякі дослідники вважають їх синонімами, інші бачать фінансову стійкість як частковий аспект фінансової надійності, а третя група вчених визначає фінансову надійність як залежну від фінансової стійкості [3, с.65-71].

Сьогодні в галузі наукового співтовариства існує розмаїття різнорідних підходів до визначення концепту "фінансова стійкість страхових компаній", проте єдиного методологічного підходу до трактування цього поняття немає. Серед вчених, які досліджують сферу страхування, тривають дискусії щодо відмінностей чи спільностей між категоріями "фінансова стійкість" і "фінансова надійність".

Деякі економісти, зокрема Вовчак О. Д. та Гаманкова О. О., вважають ці поняття еквівалентними. Інші дослідники, наприклад Л. В. Шірінян, стверджують, що фінансова стійкість є лише частковим виявом фінансової надійності страхової компанії. Також існує третя група вчених, яка відкидає згаданий вище підхід і розглядає фінансову надійність як наслідок фінансової стійкості [10, с.73-79].

В Україні майже немає комплексних спеціальних досліджень, присвячених проблемам фінансової надійності страхової компанії та методам її підвищення. Часто автори застосовують дефініції «фінансова стійкість» і «фінансова надійність», фактично не розмежовуючи ці неадекватні за економічним змістом поняття. Тому аналіз фінансової надійності та фінансової стійкості страхових компаній стає актуальним питанням дослідження [52].

Дослідження цієї теми відбулося в працях численних науковців, як вітчизняних, так і закордонних. Проте, питання фінансової надійності страхових компаній залишається комплексним і потребує подальшого дослідження [14, с.191-196].

Фінансова надійність – це можливість виконати взяті на себе зобов'язання впродовж їх існування [47, с.118-123].

Фінансова надійність – це спроможність страховика виконати страхові зобов'язання, прийняті за договором страхування та перестрахування у випадку впливу несприятливих чинників [52].

Фінансова надійність – це постійне в часі співвідношення між залученим і власним капіталом [52].

З огляду на роль, цілі та стратегії на страховому ринку фінансову надійність страхової компанії можна визначити як стан фінансових ресурсів страховика, який є платоспроможним (здатним своєчасно виконувати всі взяті на себе зобов'язання протягом дії укладених договорів), має задовільні показники діяльності (фінансова надійність повинна перевищувати нормативні значення) та є фінансово стійким (реагування на зміну зовнішніх і внутрішніх чинників фінансового стану).

Підсумовуючи, можна виділити наступні ознаки фінансової надійності страхової компанії: платоспроможність, наявність фінансових ресурсів для розвитку та фінансова стійкість.

Фінансова стійкість страховка і платоспроможність є частковими виявами фінансової надійності страхової компанії, що забезпечується такими чинниками як:

- власний капітал (дозволяє оптимізувати тарифну, інвестиційну та перестрахову політику страховика);
- збалансований страховий портфель (розподіляє ризики та гарантує стабільний потік доходів);
- страхові тарифні ставки (сприяє збалансованості доходів та витрат);
- адекватність страхових резервів та їх розміщення (забезпечують майбутні виплати);
- перестраховування (допомагає впоратися зі значними ризиками);
- інвестиційна діяльність (спрямована на збереження та зростання фінансових активів) [2, 6, 30, 31, 45].

Роль фінансової надійності страхових компаній в забезпеченні фінансової стабільності економіки країни є важливою.

Страхові компанії відіграють важливу роль в економічному житті країни. Головною функцією страхування є захист фізичних та юридичних осіб від ймовірних збитків у разі настання страхових подій.

Водночас страхові компанії підпадають під потенційний негативний вплив ризиків, які можуть загрожувати їх платоспроможності та мати негативні наслідки для споживачів послуг страхування.

Саме впевненість споживачів у надійності страхової компанії є однією з основних засад розвитку страхового ринку.

Основними аспектами розвитку страхового ринку є:

1) Захист інтересів страхувальників: Забезпечення захисту інтересів страхувальників є однією з ключових ролей фінансово надійних страхових компаній. Ця функція має вирішальне значення для встановлення довіри між

страхувальниками та страховиками, а також для забезпечення стабільності фінансової системи в цілому.

2) Страхова компанія, яка володіє високим рівнем фінансової надійності, може гарантувати страхувальникам виплату страхового відшкодування у випадку настання страхових подій.

3) Надійність виплат: Фінансово надійна страхова компанія має належний рівень страхових резервів та фінансових ресурсів, що дозволяє їй виконувати свої зобов'язання. Це гарантує, що страхувальники не залишаться без відшкодування у разі настання страхових подій.

4) Стимулювання економічної активності: Фінансово надійні страхові компанії надають захист страхувальникам від різних ризиків, що стимулює їхню активність та розвиток і допомагає клієнтам зменшити їхні фінансові ризики та зберегти стабільність бюджету та впевненості в майбутньому. Отже, забезпечення захисту майнових інтересів страхувальників є однією з важливих функцій фінансово надійних страхових компаній. Ця роль сприяє встановленню довіри на ринку, створює сприятливі умови для розвитку економіки та сприяє стабільності фінансової системи країни [5].

5) Збереження довіри: Функціонування фінансово надійних страхових компаній сприяє зміцненню довіри на ринку страхування, що важливо для стабільності фінансової системи країни, так як стабільність страхового сектору впливає на імідж всієї економіки.

6) Зміцнення довіри на ринку страхування сприяє розвитку конкуренції та інновацій. Фінансово надійні компанії вважаються надійними партнерами для різних суб'єктів господарювання. Отже, збереження довіри є необхідною передумовою для успішного функціонування фінансово надійних страхових компаній та важливим елементом стабільності фінансової системи країни.

7) Сприяння розвитку економіки: Фінансово надійні страхові компанії можуть вести стійку та стабільну діяльність, що сприяє залученню інвестицій та розвитку різних секторів економіки [51, с.81-84].

Фінансово надійні страхові компанії є привабливими об'єктами для інвесторів, які шукають надійні можливості для розміщення своїх коштів. Інвестиції, залучені страховими компаніями, можуть сприяти розвитку різних галузей економіки, включаючи фінансовий сектор, інфраструктуру, виробництво та інші.

Фінансово надійні страхові компанії виступають важливими учасниками ринку капіталу. Вони мають можливість розміщувати свої фінансові ресурси у різних фінансових інструментах, таких як акції, облігації, депозити та інші. Це сприяє ліквідності ринку та підтримує розвиток корпоративного та державного секторів.

Також важливо відзначити, що фінансово надійні страхові компанії можуть впливати на ризиковий профіль інших суб'єктів господарювання.

Забезпечуючи надійний страховий захист та можливість отримання відшкодування збитків, вони допомагають знизити ризики для підприємств та підприємців, що знову ж таки сприяє стабільному розвитку бізнесу та економіки загалом [40].

Отже, фінансово надійні страхові компанії відіграють важливу роль у сприянні розвитку економіки шляхом залучення інвестицій, підтримки фінансової стабільності та підтримки різних галузей господарювання. Їхній стабільний фінансовий стан та здатність ефективно управляти ризиками сприяють забезпеченню розвитку економіки України та зміцненню її позицій на міжнародному ринку [41, с.589-591].

Захист від зовнішніх шоків: Фінансово надійні страхові компанії можуть відігравати важливу роль у забезпеченні захисту від зовнішніх шоків, таких як природні катастрофи, економічні кризи, глобальні фінансові та торговельні коливання, політичні конфлікти, пандемії та інші події, які можуть суттєво вплинути на економіку країни.

Природні катастрофи, такі як землетруси, повені, урагани чи пожежі, можуть призвести до серйозних матеріальних збитків для індивідів і підприємств. Фінансово надійні страхові компанії можуть надати необхідний захист,

виплачуючи страхові виплати та компенсації в разі настання страхової події. Це допомагає постраждалим відновити свої матеріальні активи та забезпечити відновлення після негативних подій [22, с.132-134].

Під час економічних змін, коливань та рецесій, бізнеси та громадяни можуть зазнати великих втрат і фінансових труднощів. Страхові компанії можуть надати захист від фінансових ризиків, пов'язаних з такими складними ситуаціями. Це може включати виплати за страховими полісами, що покривають втрати від зменшення обсягів бізнесу, втрати робочих місць або інших економічних втрат.

Фінансово надійні страхові компанії, маючи достатній рівень капіталу та резервів, можуть відігравати роль фінансових амортизаторів під час турбулентних періодів. Вони можуть надавати певну стабільність і підтримувати економічну активність, забезпечуючи громадян та підприємства засобами для відновлення після важких подій.

Усе це робить фінансово надійні страхові компанії ключовими гравцями у забезпеченні стійкості та резистентності економіки країни перед негативними зовнішніми впливами. Їхня здатність виплачувати страхові виплати, компенсації та забезпечувати захист від різних ризиків робить їх невід'ємною частиною системи фінансової стабільності та захисту майнових інтересів громадян та підприємств у випадку зовнішніх негативних подій [19, с.204-210].

1.2 Характеристика методів забезпечення фінансової надійності страховика

Методи забезпечення фінансової надійності страховика включають в себе різні підходи та стратегії, спрямовані на збереження стійкості та здатності страховика виконувати свої фінансові зобов'язання перед клієнтами та регулювальними органами [18].

Фінансова надійність страховика є ключовим чинником для забезпечення довіри клієнтів та стабільної діяльності на страховому ринку. Існує декілька методів для підтримання та забезпечення цієї надійності [32, с.6-10]:

Створення адекватних страхових резервів. Вони формуються для покриття майбутніх виплат по страхових вимогах. Формування страхових резервів у розмірах, відповідно до суми страхових зобов'язань дає їй можливість розподілити відповідальність залежно від різних видів ризиків та часу настання страхових виплат.

Страхові резерви виконують декілька важливих функцій у забезпеченні фінансової надійності страхової компанії:

Забезпечення стійкості: Страхові резерви гарантують наявність достатніх фінансових ресурсів для виплати страхових вимог у майбутньому. Це дозволяє страховій компанії стабільно виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками, навіть якщо страхові події виникають несподівано.

Управління ризиками: Страхові резерви допомагають страховій компанії зменшити ризик недостатнього фінансування страхових виплат у разі великих страхових подій або негативних змін на ринку.

Відповідність вимогам регуляторів: Багато країн встановлюють регуляторні вимоги для забезпечення стабільної діяльності страховиків та контролю за належним формуванням страхових резервів на рівні, достатньому для виконання страховиками своїх зобов'язань перед споживачами [21].

Диверсифікація страхового портфелю. Розподіл ризиків між різними видами страхування і географічними регіонами допомагає зменшити можливі втрати від окремих подій [22, с.132-134].

Диверсифікація страхового портфелю - це стратегія розподілу страхових ризиків на різні види страхування та категорії страхувальників з метою зменшення ризику та підвищення фінансової стійкості страхової компанії. Ця стратегія передбачає розподіл ризиків на багато різних страхових полісів або видів страхування, таких як страхування життя, майна, транспортних засобів, медичне

страхування, страхування від нещасних випадків тощо, а також на різних клієнтів та географічні ринки [33, с.6-10].

Переваги диверсифікації страхового портфелю включають зменшення залежності від одного виду страхування чи однієї групи страхувальників. Це дозволяє компанії згладжувати фінансові коливання та ризики, які можуть виникнути внаслідок страхових подій. Крім того, диверсифікація може покращити фінансовий результат страхової компанії та забезпечити стабільність при різних ринкових умовах.

Однак важливо враховувати, що диверсифікація також вимагає додаткового управління та аналізу ризиків, оскільки різні види страхування можуть мати власні особливості та вимоги.

За допомогою диверсифікації страхова компанія зменшує вразливість до впливу таких подій як природні катастрофи, економічні зміни або інші негативні впливи.

Диверсифікація дозволяє страховим компаніям легше адаптуватись до змін на ринку та вимог споживачів, оскільки їх залежність від конкретного виду страхування або регіону менша.

Завдяки різним видам страхування, компанія може задовольняти потреби різних клієнтів та секторів ринку, що допомагає підтримувати стійкий попит на її послуги.

Загалом, диверсифікація страхового портфелю допомагає страховим компаніям забезпечити більшу стійкість, зменшити можливі ризики та зберегти фінансову надійність у різних умовах та ситуаціях. Цей підхід важливий для забезпечення захисту інтересів страхувальників, зміцнення довіри на ринку та сприяння стабільності економіки країни [33, с.2-5].

Перестраховування. Передача частини ризиків іншим страховим компаніям дозволяє зменшити власні втрати в разі настання страхового випадку.

Перестраховування є невід'ємною та важливою складовою діяльності страхових компаній, спрямованою на забезпечення фінансової надійності, стійкості та зменшення можливих ризиків. Цей процес полягає у передачі всього

або частини страхового ризику, який страхова компанія приймає на себе - спеціалізованим страховим учасникам, перестраховикам. Основна мета перестраховування полягає в тому, щоб поділити та знизити можливі фінансові втрати, які можуть виникнути внаслідок непередбачуваних страхових подій.

Принцип перестраховування базується на розподілі ризиків між кількома страховими учасниками. Перестраховикам передаються певні частини ризику, що дозволяє страховим компаніям обмежити свою власну експозицію до фінансових втрат. Це особливо актуально у випадках, коли великі страхові події можуть спричинити значні збитки для страхової компанії.

Перестраховування відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості страхової компанії, оскільки воно дозволяє їй зберегти достатній рівень капіталу та платоспроможності для виплати страхових вимог в разі необхідності. Перестраховування також забезпечує захист від великих та непередбачуваних ризиків, таких як природні катастрофи, що можуть спричинити значні фінансові збитки [39].

За допомогою перестраховування страхові компанії можуть залучити додатковий капітал та забезпечити фінансову підтримку в разі великих страхових подій. Це сприяє стабільності та здатності компаній виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками [42, с.95-98].

Інвестиційна політика. Ефективне управління активами, вкладення в надійні та ліквідні інструменти, може забезпечити стабільний дохід та захист від інфляційних ризиків [42, с.95-98].

Інвестиційна політика страхових компаній є важливою складовою їх фінансової стратегії, спрямованої на ефективне управління активами та доходністю інвестиційних портфелів. Цей аспект грає важливу роль у забезпеченні фінансової надійності та стійкості страхової компанії.

Ефективне управління активами означає розумний вибір та розподіл інвестицій між різними фінансовими інструментами, такими як акції, облігації, нерухомість та інші. Страхові компанії зазвичай прагнуть вкладати кошти в надійні

та ліквідні активи, які мають стабільний дохід та забезпечують захист від можливих ризиків.

Диверсифікація інвестиційних портфелів грає важливу роль у зниженні ризиків. Широкий спектр інвестиційних активів дозволяє компанії розподілити свої ризики між різними видами інструментів та ринками. Наприклад, коли один сектор ринку зазнає зниження, інші можуть продовжувати приносити прибуток, що допомагає зберегти стабільний дохід та захист від великих втрат [42, с.95-98].

Додатково, ефективна інвестиційна політика може забезпечити страховій компанії стабільний дохід, який є важливим для здатності виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками та виплачувати страхові відшкодування. Крім того, вірно обрані інвестиції можуть допомогти компанії зберегти вартість свого портфелю та захистити його від інфляційних ризиків, що може бути особливо важливим у довгостроковій перспективі.

У підсумку, інвестиційна політика страхових компаній має велике значення для забезпечення стабільності, надійності та фінансової стійкості. Вірно обрані та диверсифіковані інвестиції допомагають забезпечити стабільний дохід, знизити ризики та захистити компанію від можливих фінансових втрат, сприяючи загальній стійкості фінансової системи та економіки країни.

Ризик-менеджмент. Постійний аналіз ризиків, їх вимірювання та контроль, а також розробка стратегій їх мінімізації [41, с.589-591].

Постійний аналіз ризиків, їх вимірювання, контроль та розробка стратегій їх мінімізації є важливими елементами у забезпеченні фінансової надійності та стійкості страхових компаній. Цей процес дозволяє ідентифікувати, оцінювати та управляти різноманітними ризиками, з якими може стикнутися страхова компанія, забезпечуючи їй здатність вчасно та ефективно реагувати на небезпеки та забезпечити стійкість у навколишньому середовищі.

Аналіз ризиків включає систематичний підхід до визначення потенційних загроз та негативних впливів, які можуть вплинути на діяльність страхової компанії. Це можуть бути ризики фінансові, кредитні, операційні, репутаційні, ринкові, природні лиха та багато інших. Вимірювання ризиків передбачає кількісну

оцінку можливих наслідків та ймовірності виникнення подій, пов'язаних із цими ризиками [32, с.6-10].

Контроль ризиків полягає у впровадженні систем та процедур, що дозволяють вчасно виявляти, відслідковувати та аналізувати ризикові ситуації. Це може включати регулярний моніторинг фінансових показників, виявлення аномалій у діяльності, оцінку ефективності стратегій ризик-менеджменту та інше.

Розробка стратегій мінімізації ризиків включає в себе визначення та впровадження дій, спрямованих на зменшення впливу ризиків та підвищення стійкості компанії до них. Це може включати в себе прийняття заходів щодо диверсифікації портфелю страхових ризиків, застосування методів перестраховування, розробку бізнес-планів на випадок кризи, вдосконалення внутрішнього контролю та інше [22, с.132-134].

Загалом, постійний аналіз ризиків, їх вимірювання, контроль та розробка стратегій мінімізації допомагають страховим компаніям ефективно управляти небезпеками та забезпечити фінансову надійність. Цей процес дозволяє компаніям бути готовими до непередбачених ситуацій, зберігати довіру страхувальників та забезпечувати стабільний розвиток у змінному та непередбачуваному фінансовому середовищі.

Регулювання та нагляд. Відповідність вимогам регулятора, аудит, подача звітності сприяє прозорості діяльності страховика і підвищує його надійність у очах клієнтів та партнерів [19, с.204-210].

Цей комплексний підхід дозволяє забезпечити контроль над фінансовою діяльністю страхових компаній, забезпечити їхню добросовісність та відповідність нормативним вимогам.

Відповідність вимогам регулятора є ключовим аспектом у функціонуванні страхових компаній. Регулятор встановлює правила та норми, які страхові компанії повинні дотримуватися, зокрема, щодо прозорості структури власності/ прозорості організаційної структури з чітким розподілом обов'язків та повноважень органів управління та контролю, розкриття інформації про всіх власників істотної участі та ключових учасників компанії, задовільний фінансовий і майновий стан, наявність

фінансового плану діяльності на три роки, ефективності системи внутрішнього контролю (сукупність заходів з управління ризиками, контролю за дотриманням норм (комплаєнс), внутрішнього аудиту та актуарної функції), вимог до системи корпоративного управління компанією, вимог до капіталу платоспроможності та мінімального капіталу, належного рівня системи стримувань та противаг, забезпечення колективної придатності колегіальних органів управління страховика.

Дотримання цих вимог забезпечує стабільність та довіру до компаній у фінансовому ринку.

Аудит є важливою складовою у процесі забезпечення прозорості та надійності страховиків. Незалежні аудитори проводять об'єктивну оцінку фінансового стану та діяльності компаній. Це дозволяє виявити можливі невідповідності, помилки чи ризики та розробити рекомендації щодо їх усунення. Аудит сприяє підвищенню довіри до фінансової звітності та забезпечує здатність компаній ефективно управляти своїми ресурсами.

Подача звітності є засобом відкритості та прозорості перед споживачами та регулятором. Страхові компанії зобов'язані регулярно надавати фінансові звіти, які включають інформацію про їхню фінансову діяльність, стан резервів, інвестиційну політику та інші показники. Це дозволяє зацікавленим сторонам – клієнтам, інвесторам, регуляторам – отримувати об'єктивну інформацію про компанії та їхню стабільність.

Усі ці елементи в сукупності створюють довіру до страхових компаній. Вони свідчать про відповідальний підхід до діяльності, здатність керувати ризиками та забезпечувати стабільність. Прозорість та відповідність нормативним вимогам підвищують вірогідність того, що страхова компанія виконає свої зобов'язання перед страхувальниками та партнерами, забезпечуючи надійність у фінансовому світі [17, 18, 28].

Формування капіталу. Капітал страхової компанії відіграє важливу роль у її фінансовій стійкості та здатності виконувати свої фінансові зобов'язання перед клієнтами.

Страхові компанії зобов'язані на постійній основі мати достатній капітал для підтримання платоспроможності. Платоспроможність страховика забезпечується шляхом дотримання вимог до капіталу платоспроможності та мінімального капіталу. і Визначення розміру капіталу базується на вимогах регулятора та внутрішній політиці компанії, які спільно забезпечують стійкість та надійність діяльності страховика.

Регулятор страхового ринку встановлюють нормативні вимоги до капіталовкладень страхових компаній з метою забезпечити їхню фінансову стійкість та здатність покривати можливі втрати. Ці вимоги включають у себе різноманітні параметри та показники, які визначають мінімальний розмір капіталу, який компанія повинна мати для забезпечення надійності своєї діяльності. Виконання цих нормативів є обов'язковим для всіх страхових компаній та є важливою умовою отримання ліцензії на здійснення страхової діяльності.

Всі вказані основні методи та їх короткий опис представлені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Основні методи забезпечення фінансової надійності страховика та їх характеристика [4, 5, 6, 7, 9, 10, 14]

Метод	Опис
Створення адекватних страхових резервів	Страхові резерви формуються для покриття майбутніх виплат.
Диверсифікація страхового портфелю	Розподіл ризиків між різними видами страхування та регіонами.
Перестрахування	Передача частини ризиків іншим страховикам для зменшення власних втрат.
Інвестиційна політика	Ефективне управління активами та інвестування в надійні інструменти.
Ризик-менеджмент	Аналіз, вимірювання, контроль ризиків та розробка стратегій їх мінімізації.
Регулювання та нагляд	Відповідність вимогам регулятора, аудит, звітність.
Формування капіталу	Забезпечення достатнього капіталу для покриття можливих втрат.

Забезпечення фінансової надійності страхових компаній є надзвичайно важливим завданням, яке вимагає комплексного підходу та вдосконалення різноманітних стратегій та методів. Фінансова надійність є фундаментальним аспектом для стійкої та ефективної діяльності страхових компаній. Вона відіграє важливу роль в забезпеченні захисту інтересів страхувальників, зміцненні довіри на ринку страхування та сприяє стабільності фінансової системи країни.

Методи забезпечення фінансової надійності, такі як страхові резерви, диверсифікація страхового портфелю, перестраховування, ефективна інвестиційна політика, аналіз та контроль ризиків, відповідність нормативам та звітність, а також забезпечення достатнього капіталу, утворюють цілісну систему, що має на меті забезпечити фінансову стабільність та надійність страхових компаній [18].

Ці методи доповнюють один одного, створюючи комплексний механізм для зменшення ризиків, оптимізації фінансових ресурсів, забезпечення своєчасної виплати страхових виплат та підтримки довіри клієнтів та партнерів. Постійний аналіз, вдосконалення методів та відповідність сучасним вимогам гарантують, що страхові компанії можуть ефективно впоратися з викликами та невизначеністю, що властиві страховій сфері, і в той же час забезпечити стійкість, надійність та довіру на ринку [4, с.63-72].

1.3 Державний нагляд за фінансовою надійністю страховика

Державний нагляд за фінансовою надійністю страховиків є важливою складовою регулювання страхового ринку з метою забезпечення стабільного та ефективного функціонування цього сектору. Страхова діяльність має соціально значущий характер, оскільки страхові компанії відіграють важливу роль у забезпеченні економічних інтересів як суспільства в цілому, так і окремих осіб.

Держава виступає регулятором і контролером страхового ринку з метою забезпечення стійкості та надійності діяльності страховиків. Це включає в себе

встановлення стандартів, норм та правил, які регулюють різні аспекти страхової діяльності. Державний нагляд орієнтується на об'єктивні та науково обґрунтовані засади, які визначають внутрішню сутність страхової діяльності та її роль у суспільстві [12].

У різних країнах державний нагляд за страховиками здійснюється через ліцензування, фінансовий моніторинг, оцінку ризиків, контроль за капіталовкладенням та додержанням вимог регулятора, а також забезпечення прозорості діяльності шляхом аудиту та подачі звітності. Держава також здійснює контроль над перестраховуванням, що дозволяє знизити ризики страховиків [37, 38].

У практиці державний нагляд за страховиками є необхідним для забезпечення відповідності їхньої діяльності вимогам та стандартам, що сприяє збереженню довіри громадськості до страхового ринку, зміцненню фінансової стійкості компаній і забезпеченню стабільності економіки в цілому.

Державний нагляд за фінансовою надійністю страховика є важливою складовою системи регулювання страхового ринку та забезпечення стабільності фінансової системи в цілому. Держава виступає як основний регулятор та контролер, маючи на меті забезпечити інтереси страхувальників, збереження стабільності ринку та попередження можливих кризових ситуацій.

Державне регулювання та нагляд за діяльністю з надання фінансових послуг здійснюють згідно ст. 22 нового Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії»:

- Національний банк України щодо діяльності з надання фінансових послуг, в межах визначених законодавством;

- Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку щодо діяльності з надання фінансових послуг, в межах визначених законодавством;

- Антимонопольний комітет України та інші державні органи здійснюють контроль за діяльністю учасників ринку фінансових послуг та отримують від них інформацію у межах повноважень, визначених законом [38].

Регулятори забезпечують співпрацю між собою згідно з положеннями цього Закону та спеціальних законів.

Згідно зі статтею ст. 114 нового Закону України «Про страхування» державне регулювання та нагляд за діяльністю на ринку страхування здійснюється Національним банком України відповідно до цього Закону, законів України «Про фінансові послуги та фінансові компанії», «Про Національний банк України», інших законодавчих актів України та нормативно-правових актів Регулятора [36, 37].

Метою державного регулювання та нагляду є забезпечення відповідності діяльності із страхування законодавству України в цілях захисту прав та законних інтересів клієнтів (у тому числі споживачів, страхувальників, застрахованих осіб та вигодонабувачів).

Страховики, які здійснюють обов'язкове страхуванням цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, повинні бути членами МТСБУ [36].

МТСБУ - непідприємницька організація, яка здійснює свою діяльність відповідно до Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» та Статуту [35, 36].

Метою діяльності МТСБУ є виконання гарантійних функцій стосовно відшкодування шкоди, завданої третім особам при експлуатації наземних транспортних засобів, відповідно до чинного законодавства України та угод, укладених Бюро з уповноваженими організаціями інших країн зі страхування ОСЦПВВНТЗ, взаємне врегулювання питань стосовно відшкодування збитків та забезпечення виплати страхового відшкодування третім особам, координація роботи страховиків - його членів у сфері ОСЦПВВНТЗ за шкоду, заподіяну третім особам внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, як на території України, так і за її межами, захист інтересів членів МТСБУ [35, 36].

Державний нагляд за фінансовою надійністю страховиків передбачає низку важливих завдань [16, с.39-45]:

Державний орган відповідальний за страховий ринок надає ліцензії на здійснення страхової діяльності. Це дозволяє встановити певний рівень вимог та стандартів для вступу на ринок.

Процедура ліцензування передбачає детальний аналіз фінансового стану та здатності компанії виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками. Крім того, вимагаються відомості про керівництво компанії, її організаційну структуру та стратегічний план діяльності. Ліцензія є підтвердженням відповідності компанії вимогам і стандартам, що сприяє забезпеченню якості страхових послуг та захисту інтересів страхувальників.

Страхові компанії зобов'язані подавати до Регулятора фінансову звітність, звіт про управління (консолідовану фінансову звітність, консолідований звіт про управління - якщо страховик є материнською компанією), а також регуляторну звітність. Це дозволяє контролювати фінансовий стан компаній, їхню платоспроможність та дотримання вимог щодо резервів та капіталу.

Фінансова звітність, яку страховики зобов'язані надавати, включає деталізовану інформацію про їхні фінансові операції, активи та зобов'язання, прибутки та витрати. Ця звітність дозволяє регулятору проводити аналіз фінансового стану компаній, оцінювати їхню платоспроможність та ризикованість. Такий підхід важливий для забезпечення стійкості фінансової системи та захисту інтересів страхувальників.

Якщо показники фінансової звітності свідчать про погіршення фінансового стану, недостатню платоспроможність або недотримання вимог, регулятор може вжити відповідні заходи впливу відповідно до законодавства.

Отже, державний нагляд за страховим ринком, дозволяє забезпечити контроль за фінансовим станом страховиків, їхньою платоспроможністю та дотриманням стандартів резервів та капіталу [19, с.204-210].

Оцінка ризиків є важливою складовою державного регулювання діяльності страхових компаній, спрямованою на забезпечення стабільності та надійності функціонування страхового ринку. Цей процес включає аналіз потенційних ризиків, які можуть вплинути на фінансовий стан та діяльність страховиків, та розробку стандартів для їхньої оцінки та управління.

Держава, як регулятор страхового ринку, визначає набір ризиків, які пов'язані зі страховою діяльністю, такі як ризик недостатнього капіталу, ризик інвестицій,

ризик збитковості, ризик неплатоспроможності, ризик зміни ринкових умов та інші. Для кожного з цих ризиків встановлюються стандарти, які дозволяють оцінити їх вплив та вірогідність на страховий бізнес.

Оцінка ризиків включає в себе аналіз фінансової звітності страховиків, їхніх інвестиційних портфелів, методів оцінки ризиків та забезпечення резервів. Регулятор встановлює критерії та показники, за якими оцінюється ризикованість діяльності страховиків. Це дозволяє ідентифікувати компанії з підвищеним рівнем ризику та вживати заходів для їхньої корекції.

Управління ризиками передбачає розробку стратегій та методів, спрямованих на зниження впливу ризиків та мінімізацію їхніх наслідків. Страхові компанії зобов'язані розробляти плани дії в разі виникнення ризикованих ситуацій, а також використовувати ефективні методи управління фінансовими ризиками [4, с.63-72].

Отже, оцінка ризиків є важливим інструментом державного регулювання страхового ринку, який дозволяє аналізувати та контролювати потенційні ризики, пов'язані з діяльністю страхових компаній. Встановлення стандартів для оцінки та управління цими ризиками сприяє забезпеченню стабільності та надійності функціонування страхового ринку в цілому [21].

Державний нагляд контролює інвестиційну політику страховиків, забезпечуючи, щоб вони вкладали свої кошти в надійні та ліквідні інструменти.

Капіталовкладення є однією з ключових складових діяльності страхових компаній, яка піддається державному нагляду з метою забезпечення стійкості та надійності фінансової позиції цих компаній. Державний нагляд має за завдання контролювати інвестиційну політику страховиків, щоб вони розсудливо та відповідально вкладали свої фінансові ресурси, забезпечуючи належну рівновагу між ризиком та доходом [22, с.132-134].

У рамках державного регулювання страхового ринку, регулятор встановлює нормативи та обмеження, що стосуються капіталовкладень страховиків. Ці нормативи визначають межі та параметри для різних видів інвестицій, зокрема акцій, облігацій, державні цінні папери, нерухомості, грошових коштів, інших фінансових інструментів тощо.

Державний нагляд приділяє особливу увагу щодо дотримання страховими компаніями критеріїв ліквідності, прибутковості та якості активів страховика, нормативу платоспроможності та достатності капіталу, нормативу ризиковості операцій та нормативу якості активів.

Держава також регулює питання диверсифікації інвестиційного портфеля страховиків, щоб уникнути занадто великої концентрації ризику в одному напрямку. Це допомагає зменшити можливі наслідки негативних змін на ринку.

Загалом, державний нагляд над капіталовкладенням страховиків спрямований на забезпечення фінансової стабільності та надійності їхньої діяльності шляхом контролю та регулювання їхньої інвестиційної політики та портфеля [23].

Комунікація та публічна звітність. Страхові компанії зобов'язані мати власний веб-сайт та розміщувати на ньому інформацію, визначену законами України, нормативно-правовими актами Регулятора (НБУ), а також нормативно-правовими актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Страховик несе відповідальність за повноту, актуальність та достовірність інформації, розміщеної на його веб-сайті.

Оприлюднення річної фінансової звітності та річної консолідованої фінансової звітності, здійснюється в порядку, передбаченому статтею 14 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Комунікація та публічна звітність є важливими аспектами державного регулювання страхового ринку, спрямованими на забезпечення прозорості, відкритості та довіри відносно діяльності страховиків. Публікації та надання інформації страховиками здійснюється з метою забезпечення інформованості страхувальників, інвесторів та громадськості про фінансовий стан, діяльність та показники компаній [11, 28].

Публічна звітність також може включати інформацію про ризики та можливі наслідки для страхувальників, що допомагає зрозуміти обсяг покриття страховиком та зробити обізнаний вибір страхового покриття [33, с.2-5].

Загалом, комунікація та публічна звітність є важливим інструментом державного регулювання, що сприяє забезпеченню відкритості, прозорості та взаємної довіри між страховиками та їхніми клієнтами, а також забезпечує контроль за діяльністю страхових компаній та дотриманням ними вимог регуляторів.

Усі ці заходи спрямовані на забезпечення фінансової надійності страховиків, захист інтересів страхувальників та забезпечення стабільності страхового ринку та економіки країни загалом.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ НАДІЙНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

2.1 Оцінка власних коштів, платоспроможності та перестрахових операцій страховика

Аналіз фінансової надійності проведено на прикладі діяльності АТ «СК «Країна», яка має 29-річний досвід роботи на страховому ринку України та 29 видів ліцензій на ведення страхової діяльності.

Компанія входить до першої 20-ки страхових компаній України за пріоритетними видами страхування в портфелі. Лідируючі позиції займає як за рівнем виплат, так і за кількістю застрахованих осіб (понад 300 000 осіб). Є асоційованим членом моторного (транспортного) страхового бюро України. Є учасником системи «Прямого врегулювання».

Відповідно до Статуту Компанії, Товариство створене з метою здійснення підприємницької діяльності у сфері страхування для одержання прибутку в інтересах акціонерів Товариства, максимізації добробуту акціонерів у вигляді зростання ринкової вартості акцій Товариства, а також отримання акціонерами дивідендів. Предметом діяльності Товариства є проведення страхування, перестраховування і здійснення фінансової діяльності, пов'язаної з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням. Допускається виконання зазначених видів діяльності у вигляді надання послуг для інших страховиків на підставі укладених договорів (правочинів).

У травні 2023 року на засіданні рейтингового комітету РА «Експерт-Рейтинг» було прийняте рішення оновити рейтинг фінансової стійкості страховика/кредитний рейтинг/АТ «СК «Країна» на рівні uaAA+ за національною шкалою. Страховик з рівнем рейтингу uaAA+ характеризується дуже високою фінансовою стійкістю. Оновлюючи рейтинг, Агентство керувалося результатами

аналізу діяльності Страховика за I квартал 2023 року, а також особливою і регулярною інформацією Компанії як емітента.

АТ «СК «Країна» спеціалізується на регіональних проектах у сфері медичного страхування, страхування моторних ризиків, аграрному страхуванню. Співпрацює з лізинговими компаніями, регулярно приймає участь у тендерних закупівлях страхових послуг як на майданчику «Прозоро» так і на комерційних ресурсах.

Оцінка власних коштів АТ «СК «Країна» відображена в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Оцінка власних коштів АТ «СК «Країна» за 2020-2022 рр. [49]

Власний капітал	2020 (тис. грн)	2021 (тис. грн)	2022 (тис. грн)
Зареєстрований (пайовий) капітал	84985	84985	84985
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	0	0	0
Капітал у дооцінках	43085	44966	35621
Додатковий капітал	0	0	0
Емісійний дохід	0	0	0
Накопичені курсові різниці	0	0	0
Резервний капітал	9439	21534	22345
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	12095	811	-3853
Неоплачений капітал	0	0	0
Вилучений капітал	0	0	0
Інші резерви	0	0	0
Усього	149604	152296	139098

Аналіз стану оцінки власних коштів за 2020-2022 рр. свідчить про стабільність структури власного капіталу. Протягом цього періоду не було виявлено суттєвих змін у розподілі власного капіталу, що свідчить про обережне та ретельне управління фінансами. Такий стан справ підтверджує фінансову надійність компанії та її здатність забезпечити страхові зобов'язання та виплати по страховим випадкам. Маючи стабільну структуру власного капіталу, компанія

може спрямовувати свої ресурси на подальший розвиток та розширення діяльності з впевненістю в фінансовій підтримці [49] .

Згідно Закону України «Про страхування» страховики зобов'язані дотримуватися таких умов забезпечення платоспроможності:

- наявність сплаченого статутного капіталу для страховиків-резидентів або гарантійного депозиту для філій страховиків-нерезидентів;
- наявність гарантійного фонду страховика;
- створення страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань;
- перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності [36].

Мінімальний розмір статутного капіталу (гарантійного депозиту) страховика, який займається видами страхування іншими, ніж страхування життя, встановлюється у сумі, еквівалентній 1 млн. євро, а страховика, який займається страхуванням життя, 10 млн. євро за обмінним курсом валюти України [36].

Страховики відповідно до обсягів страхової діяльності зобов'язані підтримувати належний рівень фактичного запасу платоспроможності (нетто-активів).

Фактичний запас платоспроможності (нетто-активи) страховика визначається вирахуванням із вартості майна (загальної суми активів) страховика суми нематеріальних активів і загальної суми зобов'язань, у тому числі страхових. Страхові зобов'язання приймаються рівними обсягам страхових резервів, які страховик зобов'язаний формувати у порядку, передбаченому Законом України «Про страхування» [36].

Нижче наведена інформація щодо нормативного запасу платоспроможності АТ «СК «Країна» (табл. 2.2).

Отже, у АТ «СК «Країна» є перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності.

Таблиця 2.2 – Нормативний запас платоспроможності АТ «СК «Країна» у 2020-2022 рр. [49]

Платоспроможність	2020	2021	2022
Фактичний запас платоспроможності (нетто-активи) = загальна сума активів /рядок балансу 280/ - сума нематеріальних активів /рядок балансу 010/ - загальна сума зобов'язань /сума рядків балансу 430, 480, 620, 630/ (для розрахунку використовуються відповідні показники на кінець звітного періоду)	149249	151941	138743
Нормативний запас платоспроможності для страховиків, які здійснюють види страхування, інші, ніж страхування життя, - більша із визначених величин:	97923,6	114130	87862,7
1. /сума надходжень страхових премій за попередні 12 місяців - (сума страхових премій, належних перестраховикам x відповідний показник*)/ x 0,18	97923,6	114130	87862,7
2. /сума здійснених виплат протягом попередніх 12 місяців - (сума виплат, компенсованих перестраховиками x відповідний показник*)/ x 0,26	69556,4	91306,2	62281,3
Нормативний запас платоспроможності для страховиків, які здійснюють страхування життя: загальна величина резерву довгострокових зобов'язань x 0,05	0	0	0
Нормативний запас платоспроможності для страховиків, які здійснюють види страхування, інші, ніж страхування життя, та мають страхові зобов'язання за договорами страхування життя:	0	0	0
Величина перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом = фактичний запас платоспроможності – відповідна величина нормативного запасу платоспроможності	51325,4	37811	50880,3
Перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності	1,52413718	1,33129764	1,57908873

Перестраховування відіграє важливу роль у страховій галузі та має кілька ключових функцій:

– зменшення фінансового ризику. Перестраховування дозволяє страховим компаніям зменшити фінансовий ризик, пов'язаний з великими виплатами

внаслідок страхових подій, таких як природні катастрофи або масштабні страхові випадки. це допомагає страховим компаніям залишити стабільними свої фінанси та готовими виплачувати відшкодування своїм клієнтам;

– розподіл ризику. Перестраховування допомагає розподілити страховий ризик між різними перестраховиками, що може включати у себе кілька рівнів перестраховування. це сприяє зниженню концентрації ризику у страхових компаніях та забезпечує більшу стійкість у випадку надзвичайних подій;

– розвиток нових продуктів і ринків. Перестраховування також сприяє розвитку нових страхових продуктів та виходу на нові ринки. оскільки перестраховування допомагає зменшити ризик, страхові компанії можуть бути більш сміливими у введенні нових послуг та експансії на інші території [7].

Усі ці функції перестраховування сприяють забезпеченню стабільності та надійності страхового ринку, а також захищають інтереси як страхових компаній, так і їх клієнтів.

Розглянемо перестраховий портфель АТ «СК «Країна» за період 2020-2022 рр. [49], а саме операції з перестраховування з перестраховиками-нерезидентами (табл. 2.3) та операції щодо укладення договорів перестраховування з перестраховувальниками-резидентами, згідно з якими перестраховикам сплачується (передбачається до сплати) частка страхових платежів (табл. 2.4).

Таблиця 2.3 – Операції з перестраховування з перестраховиками-нерезидентами АТ «СК «Країна» упродовж 2020-2022 рр. [49]

Рік/перестраховування/вид страхування	загальна сума (млн.грн)	передано в перестраховуванн я (млн.грн)	% перестра -хування
1	2	3	4
2020 р.	3 349,74	2 151,22	70
Облігаторний непропорційний	886,26	663,76	64
страхування вантажів та багажу (вантажобагажу)	1 724,44	1 041,22	75
страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	739,05	446,24	60
страхування майна (іншого, ніж передбачено видами 01.05-01.09)	3 349,74	2 151,22	60

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4
Облігаторний пропорційний	3 797,05	2 750,17	72
Добровільне страхування сільськогосподарської продукції	3,36	1,01	30
страхування наземного транспорту (крім залізничного)	1 659,76	853,49	51
страхування медичних витрат	2 133,93	1 895,67	30
Факультативний пропорційний	301,58	286,50	95
страхування вантажів та багажу (вантажобагажу)	26,51	26,24	99
страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)	275,08	260,25	95
2021 р.	13 036 066,42	10 796 045,00	83
Облігаторний непропорційний	2 826 634,32	2 154 307,82	76
страхування вантажів та багажу (вантажобагажу)	762 087,26	618 455,08	81
страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	1 445 182,94	1 073 475,34	74
страхування майна (іншого, ніж передбачено видами 01.05-01.09)	619 364,12	462 377,40	75
Облігаторний пропорційний	9 624 468,71	8 074 994,25	84
Добровільне страхування сільськогосподарської продукції	390 167,70	137 454,59	35
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	712 351,90	641 116,71	90
страхування наземного транспорту (крім залізничного)	1 447 987,17	929 857,20	64
страхування медичних витрат	7 073 961,94	6 366 565,74	90
Факультативний пропорційний	584 963,39	566 742,93	97
Добровільне страхування відповідальності перед третіми особами	275 000,00	274 725,00	100
страхування вантажів та багажу (вантажобагажу)	66 558,39	65 932,80	99
страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)	243 405,00	226 085,13	93
2022 р.	8 972 551,53	6 380 226,11	71
Облігаторний непропорційний	2 479 109,18	1 628 900,29	66
Добровільне страхування вантажів та багажу (вантажобагажу)	977 052,01	676 896,41	69
Добровільне страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	1 051 440,01	666 402,71	63
Добровільне страхування майна (іншого, ніж передбачено видами 01.05-01.09)	450 617,15	285 601,16	63
Облігаторний пропорційний	5 745 602,75	4 013 950,67	70
Добровільне страхування медичних витрат	3 060 040,18	2 754 036,17	90
Добровільне страхування наземного транспорту (крім залізничного)	1 728 541,27	891 044,56	52
Добровільне страхування сільськогосподарської продукції	957 021,30	368 869,95	39
Факультативний пропорційний	747 839,61	737 375,15	99
Добровільне страхування відповідальності перед третіми особами	640 686,00	640 045,31	100
Добровільне страхування вантажів та багажу (вантажобагажу)	4 186,11	4 144,24	99
Добровільне страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)	102 967,50	93 185,59	91
ВСЬОГО:	22 016 066,33	17 181 458,99	78

АТ «СК «Країна» продемонструвала впевнений та обережний підхід до перестрахування, що виражається у зваженій перестрахувальній політиці.

Таблиця 2.4 - Операції з укладення договорів перестрахування з перестрахувальниками-резидентами в АТ «СК «Країна» у 2020-2022 рр. [49]

Рік/вид перестрахування/вид страхування	загальна страхова сума (млн.грн)	передано в перестрахування (млн.грн)	% перестра- хування
1	2	3	4
2020 р.	2 937,96	843,89	29
Інший	688,48	631,58	92
страхування вантажів та багажу (вантажобагажу)	688,48	631,58	92
Облігаторний пропорційний	0,00	0,00	0
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	0,00	0,00	0
Факультативний пропорційний	2 249,48	212,31	9
страхування наземного транспорту (крім залізничного)	362,11	177,39	49
страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса	10,60	5,00	47
страхування від нещасних випадків	18,96	4,90	26
страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	1 300,47	17,51	1
страхування майна (іншого, ніж передбачено видами 01.05-01.09)	557,34	7,51	1
2021 р.	3 339 807,07	824 794,12	25
Інший	1 067 536,62	579 336,80	54
страхування вантажів та багажу (вантажобагажу)	1 067 536,62	579 336,80	54
Облігаторний пропорційний	0,00	0,00	0
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	0,00	0,00	0
Факультативний пропорційний	2 272 270,45	245 457,31	11
страхування наземного транспорту (крім залізничного)	481 914,63	240 957,31	50
страхування від нещасних випадків	10 000,00	1 500,00	15
страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	1 246 249,07	2 100,00	0
страхування майна (іншого, ніж передбачено видами 01.05-01.09)	534 106,75	900,00	0
2022 р.	578 760,87	221 786,17	38
Інший	0,00	0,00	0
Добровільне страхування вантажів та багажу (вантажобагажу)	0,00	0,00	0
Облігаторний пропорційний	0,00	0,00	0
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	0,00	0,00	0
Факультативний	30 000,00	10 000,00	33
Добровільне страхування фінансових ризиків	30 000,00	10 000,00	33
Факультативний пропорційний	548 760,87	211 786,17	39

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4
Добровільне страхування наземного транспорту (крім залізничного)	373 949,40	186 974,70	50
Обов'язкове страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження	174 811,47	24 811,47	14
ВСЬОГО:	3 921 505,90	1 047 424,17	27%

Її здатність управляти ризиками та забезпечувати фінансову стійкість в умовах невизначеності робить її надійним гравцем на ринку страхування.

Важливою особливістю стратегії АТ «СК «Країна» є ретельний аналіз ризиків, розподіл їх через перестраховування та диверсифікацію інвестицій. Це сприяє зменшенню експозиції до ризиків та забезпечує збалансовану підтримку клієнтів у важких ситуаціях.

Все зазначене сприяє підвищенню фінансової надійності та довіри як клієнтів, так і інвесторів до страхової компанії.

У Додатку А наведена інформація щодо структури активів, їх обтяжень, дотримання нормативу платоспроможності та достатності капіталу, нормативу ризиковості операцій та нормативу якості активів АТ «СК «Країна» у 2020-2022 рр.

Отже, якщо проаналізувати діяльність АТ «СК «Країна» щодо нормативів достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій, то відповідно до умов «Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика» [34], станом на 30.09.2023 р. норматив ризиковості операцій в розмірі 159486 тис. грн складається з прийнятних активів, які відповідають критеріям та вимогам до диверсифікованості.

Грошові кошти на поточних рахунках, якими представлені страхові резерви складають 19215,3 тис. грн, або 12 % технічних резервів; грошові кошти на депозитах 75331 тис. грн, або 47,2 % (при цьому не більше 30% в кожному банку); облігації українських емітентів - 0 тис. грн., або 0 % (кредитний рейтинг відповідає інвестиційному рівню та перебувають в біржовому списку, не більше 10% облігацій одного емітент); облігації Міністерства фінансів України ОВДП -20424,8

тис. грн., або 12,8 %; нерухомість – 0 тис. грн, або 0% (не більше 10% в один об'єкт); права до перестраховиків 0 тис. грн., або 0% (нерезиденти мають рейтинг, вимоги до кожного перестраховика-резидента не більше 5%); кошти ДГВ ФЗП (10-15%) в МТСБУ – 57201,5 тис. грн, або 35,9 %; каса – 0 тис. грн.

Сумарна величина довгострокових та поточних зобов'язань та забезпечень АТ «СК «Країна» (нормативний обсяг активів) станом на 30.09.2023 р. складає 262921,4 тис. грн (в тому числі К = НЗП 68929,4 тис. грн.).

Нормативний обсяг активів зменшено на розмір відстрочених аквізиційних витрат (в межах 25% РНЗП, рядок 1060 Активу Балансу) – 21527 тис. грн.

Норматив платоспроможності та достатності капіталу є більшим, ніж сумарна величина всіх зобов'язань та забезпечень (нормативний обсяг активів) з урахуванням зменшення на розмір відстрочених аквізиційних витрат – 241394,4 тис. грн) та складається з таких прийнятних активів:

- грошові кошти – 95239,1 тис. грн.; нерухомість – 32834,5 тис. грн;
- облігації українських емітентів – 16062,3 тис. грн;
- облігації Міністерства фінансів України ОВДП - 20424,8 тис. грн;
- права вимоги до перестраховиків 5582,3 тис. грн;
- непрострочена дебіторська заборгованість за договорами страхування та перестрахування - 6907 тис. грн (не перевищує допустимий обсяг за видами страхування);
- кошти в МТСБУ (інформаційна довідка, рядок 1065 Активу) - 63911,8 тис. грн;
- дебіторська заборгованість (рядок 1140 Активу Балансу) за нарахованими відсотками за банківськими вкладами (депозитами) та за нарахованими відсотками по державним цінним паперам – 0 тис. грн;
- дебіторська заборгованість, що виникла внаслідок розміщення грошових коштів АТ «СК «Країна» в гарантійних фондах асистанських компаній виключно з метою гарантування медичного обслуговування клієнтів страховика в медичних закладах (рядок 1130 Активу Балансу, не більше 3 % нормативного обсягу активів) – 7559 тис. грн;

– активи з права користування відповідно до міжнародного стандарту фінансової звітності 16 «Оренда» у розмірі, що не перевищує розміру відповідного орендного зобов'язання – 4957 тис. грн.

Норматив якості активів – низькоризикові активи перевищують 40 відсотків страхових резервів. Норматив платоспроможності та достатності капіталу власника істотної участі – АТ «СК «Країна» не є учасником інших страховиків.

Слід зазначити, що витрати на агентську винагороду в сумі 39425 тис. грн. відображені в звітності у відповідності до розрахунку заробленої страхової премії з урахуванням віднесення частини витрат на агентську винагороду до складу відкладених аквізиційних витрат, згідно наказу про облікову політику АТ «СК «Країна».

Фактичний запас платоспроможності перевищує розрахунковий нормативний запас платоспроможності на 108,3 % та більш ніж 1 млн. євро.

Власний капітал складає 143949 тис. грн., вартість чистих активів складає 143594 тис. грн., що є більшим за зареєстрований статутний капітал (84985 тис. грн.). Гарантійний фонд складає 28073 тис. грн.

Резерв коливань збитковості станом на 30.09.2023 року відображено в формі FR000001 строка 1435 «Інші резерви». В розділі Звіт про власний капітал форми FR000001 відсутній стовпчик «Інші резерви» для відображення резерву коливань збитковості, тому в Звіті про власний капітал сума резерву коливань збитковості не відображена. (6620 тис. грн.)

Враховуючи досвід роботи АТ «СК «Країна» більше року в умовах воєнного стану, керівництво вважає, що Компанія зможе продовжувати діяльність і в майбутньому, за виключенням розвитку катастрофічних подій (окупації значних територій, застосування зброї масового ураження).

Компанія в умовах воєнного стану та військових дій продовжує роботу, забезпечує приймання звернень застрахованих осіб 24/7. Здійснює врегулювання страхових випадків та виплату страхових відшкодувань по всій підконтрольній території України, крім зон активних бойових дій.

АТ «СК Країна» веде фінансову діяльність згідно зі звітними показниками [49], які демонструють фінансові результати та важливі показники Компанії протягом звітного періоду. Крім того, кожного року Компанія проводить стрес-тестування. Результати стрес-тестування, а саме відображення стресів на фінансовий стан АТ «СК «Країна», наведені в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Результати стрес-тестування АТ «СК «Країна» за період 2020-2022 роки [49]

	Показники	на 31.12.2020		на 31.12.2021		на 31.12.2022	
1	2	3	4	5	6	7	8
<i>i</i>	Стрессова подія	ΔBHA^i	$ЗBHA^i$	ΔBHA^i	$ЗBHA^i$	ΔBHA^i	$ЗBHA^i$
1	Зменшення на 30 % ринкової вартості акцій, які перебувають у лістингу на фондовій біржі, що включені до складу активів балансу	-	-	-	-	-	-
2	Зменшення на 40 % ринкової вартості акцій, які не перебувають у лістингу, що включені до складу активів балансу	2832	1,90%	-	-	-	-
3	Зниження на 10 % цін на облігації підприємств, що включені до складу активів балансу	2107	1,40%	1 797	1,20%	1 771	1,30%
4	Підвищення обмінного курсу іноземних валют відносно гривні на 25 %	-	-	-	-	-	-
5	Зниження обмінного курсу іноземних валют відносно гривні на 25 %	8720	6%	3 787	2,50%	11 655	8,40%
6	Зниження ринкових цін на нерухомість на 25%	-	-	17 743	11,70%	15 556	11,20%
7	Збільшення загальної суми виплат за обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів страхування на 30 % (для страховиків, що здійснюють таке страхування)	15704	11%	17 781	11,70%	14 037	10,10%
8	Збільшення загальної суми виплат за медичним страхуванням (безперервним страхуванням здоров'я) на 40 % (для страховиків, що здійснюють таке страхування)	53235	36%	63 322	41,70%	47 048	33,90%

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
9	Збільшення витрат, пов'язаних з обслуговуванням договорів медичного страхування (безперервного страхування здоров'я), на 10 % (для страховиків, що здійснюють таке страхування)	1326	0,90%	1 110	0,70%	208	0,10%
10	Збільшення рівня смертності для кожної вікової групи на 15 % (для страховиків, що здійснюють страхування життя)	-	-	-	-	-	-
11	Зменшення рівня смертності для кожної вікової групи на 20 % (зі страхування життя)	-	-	-	-	-	-
12	Збільшення рівня тимчасової втрати працездатності, інвалідності, отримання травматичних ушкоджень, функціональних розладів здоров'я на 35 % у перший рік дії договорів страхування та збільшення рівня тимчасової втрати працездатності, інвалідності, отримання травматичних ушкоджень, функціональних розладів здоров'я на 25 % протягом наступних років дії договорів страхування (зі страхування життя)	-	-	-	-	-	-

Зміна величини нетто-активів у відсотках, що визначається за формулою:

$$ЗВНА^i = \frac{\Delta ВНА^i}{ВНА_3} \times 100\%$$

де $\Delta ВНА^i$ – різниця між величиною нетто-активів відповідно до звітних даних страховика та величиною нетто-активів, оцінених згідно з припущенням, що описує i -ту стресову подію, у грн., що визначається за формулою:

$$\Delta ВНА^i = ВНА_3 - ВНА_C^i;$$

де $ВНА_3$ – загальна величина нетто-активів відповідно до звітних даних страховика у грн;

BHA_C^i – величина нетто-активів, оцінених згідно з припущенням, що описує i -ту стресову подію, у грн. ($i = \overline{1;n}$, n – кількість стресових подій, $n = 12$).

Отже, розглянемо результат проведеного стрес-тестування за даними 2022 року. При зниженні на 10 % цін на облігації підприємств, що включені до складу активів балансу:

- фактичний запас платоспроможності АТ «СК «Країна» зменшиться на 1771 тис. грн. та складатиме 136 972 тис. грн.

Незважаючи на зменшення ринкової вартості облігацій фактичний запас платоспроможності буде перевищувати нормативний запас платоспроможності на 49 109 тис. грн.

При зниженні обмінного курсу іноземних валют відносно гривні на 25 %:

- грошові кошти та їх еквіваленти зменшаться до 59 784 тис. грн, для покриття технічних резервів Компанії береться 48 989 тис. грн.

Отже, зниження обмінного курсу іноземних валют не вплине на покриття технічних резервів.

При зниженні ринкових цін на нерухомість на 25 %:

- нерухоме майно зменшиться до 46 668 тис. грн, для покриття технічних резервів Компанії береться 19 331 тис. грн.

Отже, зниження ринкових цін на нерухомість не вплине на покриття технічних резервів.

При збільшенні загальної суми виплат за обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (далі - ОСЦПВВНТЗ) на 30 %:

- майбутні виплати можуть збільшитися на 14 037 тис. грн. Відповідно до проведеного тесту адекватності резервів сформовані технічні резерви по ОСЦПВВНТЗ перевищують розрахункові за методикою ланцюгової градації з тенденціями коефіцієнтів збитків на 9 293 тис. грн.

Для покриття технічних резервів Компанії береться 19 331 тис. грн. Різниця, яка не береться для покриття технічних резервів Компанії становить 42 893 тис. грн

та 22 450 тис. грн грошових коштів та їх еквівалентів, які не беруться для покриття технічних резервів Компанії.

Таким чином, сформованих технічних резервів по ОСЦПВВНТЗ та грошових коштів та їх еквівалентів, які не беруться для покриття технічних резервів Компанії, буде достатньо для покриття виплат у випадку збільшення загальної суми виплат по ОСЦПВВНТЗ на 30 %.

При збільшення загальної суми виплат за медичним страхуванням (безперервним страхуванням здоров'я) на 40 %:

- майбутні виплати можуть збільшитися на 47 048 тис. грн. Зважаючи на те, що вартість нерухомого майна складе 62 224 тис. грн., а для покриття технічних резервів Компанії береться 19 331 тис. грн, то різниця, яка не береться для покриття технічних резервів Компанії становить 42 893 тис. грн та 22 450 тис. грн грошових коштів та їх еквівалентів, які не беруться для покриття технічних резервів Компанії.

Таким чином, нерухомого майна, грошових коштів та їх еквівалентів, які не беруться для покриття технічних резервів Компанії, буде достатньо для покриття виплат у випадку збільшення загальної суми виплат за медичним страхуванням на 40 %.

При збільшенні витрат, пов'язаних з обслуговуванням договорів медичного страхування (безперервного страхування здоров'я) на 10 %:

- майбутні витрати можуть збільшитися на 208 тис. грн. Для Компанії зазначена сума є не суттєвою.

Отже, як показують результати проведеного стрес-тестування 2022 року, жодна зі стресових подій не вплине на платоспроможність АТ «СК «Країна» та в майбутньому Компанія зможе виконувати свої зобов'язання перед клієнтами у повному обсязі.

АТ «СК «Країна» здійснює важливу фінансову діяльність на ринку страхування. Оцінка власних коштів, платоспроможності та перестрахових операцій є ключовим елементом, який гарантує стійкість та надійність компанії у виконанні своїх фінансових зобов'язань перед страхувальниками.

2.2 Формування та ефективність розміщення страхових резервів страховика

Формування та ефективність розміщення страхових резервів є ключовим аспектом фінансової діяльності страхової компанії АТ «СК «Країна». Розміщення страхових резервів грає важливу роль у забезпеченні відшкодування збитків застрахованим особам в разі настання страхового випадку [14].

Ефективність розміщення страхових резервів визначається здатністю компанії адекватно оцінювати потенційні ризики, які можуть виникнути в майбутньому, та визначати необхідний обсяг резервів для їх покриття. Оптимальне розподілення резервних коштів дозволяє компанії забезпечити фінансову стійкість та готовність до виплати збитків у будь-який момент.

При формуванні страхових резервів, компанія повинна враховувати не тільки поточні страхові зобов'язання, але й прогнозувати майбутні виплати, які можуть виникнути з уже укладених договорів. Це дозволяє підтримувати достатню ліквідність та гарантувати своєчасну виплату компенсацій застрахованим особам.

Збалансоване розподілення страхових резервів також допомагає зменшити фінансові ризики, пов'язані зі змінами на ринку та непередбачуваними подіями. Розсунутий підхід до розміщення резервів дозволяє компанії знизити можливість великих збитків через концентрацію ризиків [6, с.20-32].

Отже, ефективне формування та розміщення страхових резервів відіграє ключову роль у фінансовій стійкості та успішності страхової компанії АТ «СК «Країна». Правильна стратегія в цьому напрямку допомагає забезпечити надійність та довіру клієнтів, а також знижує фінансові ризики та сприяє стабільному функціонуванню на ринку страхування.

Для забезпечення виконання зобов'язань по договорах страхування створюються технічні резерви, склад яких та методи розрахунку за видами страхування визначено у внутрішній політиці АТ «СК «Країна» з формування технічних резервів, яка розроблена у відповідності до Методики формування

страхових резервів за видами страхування, іншими ніж страхування життя, затвердженої Розпорядженням Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 18.09.2018 року N 1638:

- резерв незароблених премій (РНЗП);
- резерв заявлених, але не виплачених збитків;
- резерв збитків, які виникли, але не заявлені;
- резерв коливань збитковості [24].

Страховик формує резерви незароблених премій в розрізі видів страхування наступними методами:

- Метод «коефіцієнта збитковості»;
- Метод «1/365».

При розрахунку резерву збитків, які виникли, але не заявлені використовуються актуарні методи - метод Борнхуеттера-Фергюссона та метод лінійної комбінації [24] .

Частки перестраховиків у страхових резервах розраховуються аналогічними методами.

При проведенні перевірки адекватності страхових зобов'язань використовується метод ланцюгової градації з тенденціями коефіцієнтів збитків (метод Chain ladder).

Розмір технічних резервів АТ «СК «Країна» за 2020 -2022 роки наведені в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Розмір технічних резервів АТ «СК «Країна» у 2020-2022 рр. [49]

Технічні резерви	2020 р. (тис. грн)	2021 р. (тис. грн)	2022 р. (тис. грн)
1	2	3	4
Величина сформованих страхових резервів на кінець звітного періоду	137518	160965	148770
Величина сформованих технічних страхових резервів на кінець звітного періоду	137518	160965	148770

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4
Величина сформованих резервів незароблених премій, що належать до технічних страхових резервів, на кінець звітного періоду	87448	100228	85256
Резерв заявлених, але не виплачених збитків, на кінець звітного періоду	44233	49861	43931
Резерв збитків, які виникли, але не заявлені, на кінець звітного періоду	5837	10876	19583
Резерв коливань збитковості на кінець звітного періоду	0	0	0
Резерви катастроф на кінець звітного періоду	0	0	0
Резерви із страхування життя на кінець звітного періоду	0	0	0
Резерви довгострокових зобов'язань, що належать до резервів із страхування життя, на кінець звітного періоду	0	0	0
Залишки страхових платежів із державного обов'язкового страхування на кінець звітного періоду	0	0	0
Величина сформованих страхових резервів в іноземній валюті на кінець звітного періоду	0	0	0

При розміщенні коштів страхових резервів страховик повинен дотримуватися вимог до якості, безпечності, прибутковості, ліквідності та диверсифікованості активів (див. табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Розміщення страхових резервів АТ «СК «Країна» [49]

Показники	Активи, які враховано до нормативу ризиковості операцій (представлення коштів сформованих страхових резервів), тис. грн		
	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1	2	3	4
УСЬОГО:	137 518,0	160 965,0	148 770,0
1) грошові кошти на поточних рахунках, у тому числі:	4 536,8	16 446,8	9 521,4
2) банківські вклади (депозити) та рахунки умовного зберігання (ЕСКРОУ), у тому числі:	71 901,5	51 043,2	39 467,1
3) банківські метали, в тому числі поточні та вкладні (депозитні) рахунки в банківських металах, у тому числі:		0,0	0,0
4) нерухоме майно	18 247,0	20 516,3	19 331,4
5) акції		0,0	0,0
6) облігації підприємств (крім цільових облігацій)	11 105,7	8 006,5	0,0

Продовження таблиці 2.7

1	2	3	4
7) іпотечні сертифікати та іпотечні облигації	0,0	0,0	0,0
8) облигації місцевих позик та міжнародних фінансових організацій	0,0	0,0	0,0
9) цінні папери, що емітуються державою	0,0	17 710,4	31 214,3
10) права вимоги до перестраховиків:	3 621,3	4 661,3	0,0
у тому числі до таких перестраховиків – резидентів (назва, код ЄДРПОУ та рейтинг фінансової надійності перестраховика-резидента):		0,0	0,0
у тому числі до таких перестраховиків – нерезидентів (назва, код ЄДРПОУ та рейтинг фінансової надійності перестраховика-нерезидента):	3 621,3	4 661,3	0,0
11) інвестиції в економіку України за напрямом інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1211	0,0	0,0	0,0
12) кредити страхувальникам - фізичним особам, що уклали договори страхування життя, в межах викупної суми на момент видачі кредиту та під заставу викупної суми - для страхових резервів із страхування життя	0,0	0,0	0,0
13) довгострокове фінансування (кредитування) житлового будівництва	0,0	0,0	0,0
14) готівка в касі в обсягах лімітів залишків каси, розрахунок яких установлений Національним банком України	0,0	0,0	0,0
15) залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах, що сплачені страховиками до централізованих страхових резервних фондів МТСБУ ВСЬОГО, із них:	28 105,7	42 580,5	49 235,8
залишки коштів, сплачені страховиком до централізованих страхових резервних фондів Моторного (транспортного) страхового бюро України, в обсязі не більше ніж розміри коштів, що використовуються виключно для виконання таким страховиком зобов'язань за укладеними договорами обов'язкового страхування (перестрахування) цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, збільшені на дебіторську заборгованість, що виникла внаслідок розрахунків з прямого врегулювання збитків (вимог) за такими договорами.	0,0	42 580,5	49 235,8
16) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами страхування за окремими видами страхування* (в межах РНЗП за видами страхування)	0,0	0,0	0,0
17) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами страхування та перестрахування з обов'язкового страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту, та за договорами, визначеними в пункті 5 розділу II Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя, затвердженої розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17.12.2004 р. № 3104	0,0	0,0	0,0
18) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами страхування з видів страхування, не зазначених у підпунктах 16 та 17 даного додатку (в межах 40% РНЗП)	0,0	0,0	0,0

Наявних активів АТ «СК «Країна» достатньо як для покриття технічних резервів прийнятними активами з урахуванням вимог чинного «Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика» від 07.06.2018 року № 850, так і для покриття інших зобов'язань [34].

Для виконання чинних та перспективних вимог до платоспроможності компанії та покриття нормативного запасу платоспроможності, акціонерами може бути надана фінансова допомога в обсязі 10 млн. в рік, в тому числі і за рахунок дивідендів від інших інвестицій, крім участі в страховій компанії.

Таких обсягів додаткового фінансування АТ «СК «Країна» буде цілком достатньо для виконання вимог чинної Постанови Нацкомфінпослуг № 850 та перспективних регуляторних проектів НБУ.

Таким чином, можна зробити висновок про ефективність формування та розміщення страхових резервів АТ «СК «Країна» [7]:

- позитивним аспектом формування та розміщення страхових резервів АТ «СК «Країна» є диверсифікація ризиків;
- оцінюючи ефективність формування та розміщення страхових резервів АТ «СК «Країна», можна стверджувати, що компанія має здатність до адаптації до нових обставин та вирішення складних завдань;
- збільшення ризику та витрат в умовах змін може вимагати від компанії розробки нових стратегій, а також впровадження ефективних методів управління та контролю за ризиками. диверсифікація ризиків може виявитися важливою стратегією для забезпечення стабільності та успішності компанії в непередбачуваних умовах ринку.

В цілому, такий підхід може свідчити про гнучкість та готовність АТ «СК «Країна» адаптуватися до нових викликів і змін на ринку. Вдосконалення маркетингових та управлінських практик допоможе Компанії зберегти конкурентоспроможність та здатність до ефективного реагування на динаміку бізнес-середовища.

2.3 Страховий портфель та тарифна політика страховика

Аналіз страхового портфеля та тарифної політики АТ «СК «Країна» дозволяє здійснити огляд складу та характеристик страхових продуктів, а також визначити стратегію ціноутворення, що впливає на прибутковість та конкурентоспроможність компанії на ринку страхування [10, с.73-79].

Відповідно до структури валових надходжень страхових премій у 2020-2022 році, пріоритетними видами страхування на ринку України є:

- страхування наземного транспорту (крім залізничного);
- обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;
- добровільне медичне страхування.

Частка зазначених видів страхування на ринку України займає 69,4%. Структура портфелю АТ «СК «Країна» (65,7%) за вказаними видами страхування є подібною до загальних тенденцій на ринку страхування України [49].

Інформація про надходження страхових премій за всіма видами страхування АТ «СК «Країна» за 2020-2022 роки представлена в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Показники надходження страхових премій за всіма видами страхування АТ «СК «Країна» за 2020-2022 рр. [49]

Вид страхування	2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	Кіл-ть договорів страхування (од.шт)	Сума страхових платежів (тис. грн)	Кіл-ть договорів страхування (од.шт)	Сума страхових платежів (тис. грн)	Кіл-ть договорів страхування (од.шт.)	Сума стр. Платежі в (тис. грн)
1	2	3	4	5	6	7
Добровільні види страхування:						
Страхування від нещасних випадків	2089	5806	3484	1627,2	1189	2269,7
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	5262	208293,8	12056	209788,4	7072	168376
Страхування здоров'я на випадок хвороби	237171	110069,9	293881	177558,4	135411	125967,6
Страхування наземного транспорту (крім залізничного)	3927	74265,5	9995	82825,6	5522	55803,2
Страхування водного транспорту	11	150,6	11	136,2	19	60,7

Продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5	6	7
Страховання вантажів та багажу (вантажобагажу)	633	2582	465	3949	227	2777,3
Страховання від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	2059	3581,3	2123	3625	940	2186,3
Страховання майна (іншого, ніж передбачено графами 7 - 12)	2017	2086,7	2080	1757,5	1002	1222,9
Страховання цивільної відповідальності власників наземного транспорту	5911	6464,7	11819	7249,4	7564	4155,4
Страховання відповідальності власників водного транспорту	12	409,7	8	20,2	5	24,7
Страховання відповідальності перед третіми особами	324	629,3	427	1174,4	286	481,8
Страховання фінансових ризиків	86	114,8	13	29,7	81	887,5
Страховання медичних витрат	347	1121,2	502	1978,2	313	976,6
Страховання повітряного транспорту	0	0	1	69,3	0	0
Страховання залізничного транспорту	1	81,9	2	208,4	1	110,9
Страховання сільськогосподарської продукції	2	88,5	27	5070,5	8	2831,9
страховання виданих гарантій (порук)	0	0	0	0	0	0
Обов'язкові види страхування:						
Особисте страхування працівників відомчої та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)	119	426,6	56	286,1	28	252,7
Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті	8183	12646,6	10924	13580,5	5082	11720,3
Авіаційне страхування цивільної авіації	18	67,1	19	91,5	0	0
Страховання цивільної відповідальності власників ТЗ (за звичайними договорами)	152485	120767,6	150376	130175,5	109154	112710,3
Страховання цивільної відповідальності власників ТЗ (за дод. договорами)	0	0	0	0	0	0
Страховання цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної безпеки	64	244,2	49	266,9	62	257,4
Страховання відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів	595	126,7	651	132,1	390	201,4
Страховання відповідальності власників собак (за переліком ...) щодо шкоди, яка може бути заподіяна третім особам	21	1,7	60	4,1	31	2,8
Страховання цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю	4747	232,1	8051	338,5	6921	279,8
Страховання предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження	5	1,7	3	1,1	6	6,1
Страховання цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса	166	239,8	150	195,3	129	242,7
Всього:	426255	550500	507233	642139	281443	493806

Структура страхового портфелю АТ «СК «Країна» у 2022 р. відносно страхового ринку України зображена на графічних рис. 2.1-2.2.

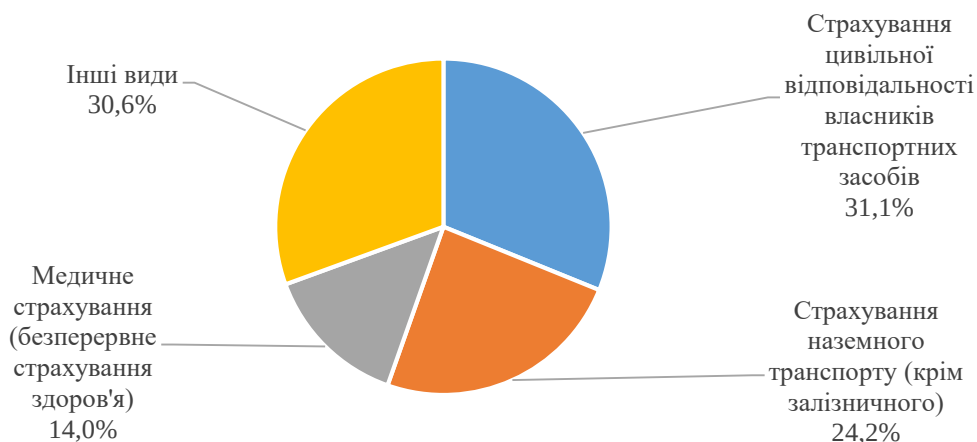

Рисунок 2.1 – Структура страхового ринку України (non-life) у 2022 р. [28, 29].

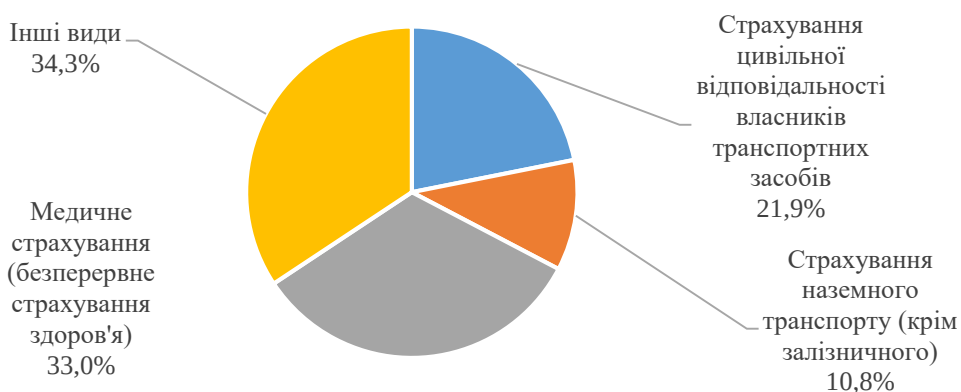

Рисунок 2.2 – Структура страхового портфелю АТ «СК «Країна» у 2022 р. [49].

У порівнянні з 2021 р. у 2022 р. ринок України у сфері non-life страхування в розмірі обсягу валових страхових премій зменшився на 20,7%, в той же час цей показник в АТ «СК «Країна» зменшився на 23,0%, що відповідає загальній тенденції страхового ринку України.

Частка АТ «СК «Країна» на ринку страхування non-life несуттєво зменшилась з 1,5% (у 2021 році) до 1,4% (у 2022 році), що свідчить про те, що

Компанії вдалося зберегти свої позиції на страховому ринку, а також про високу довіру споживачів страхових послуг.

У відповідності до прогнозів розвитку страхового ринку (згідно даних Національної асоціації страховиків України), розмір страхових премій у 2023 році, порівняно з 2022 роком збільшиться на 7,4%, а відповідно до бізнес-плану АТ «СК «Країна», без урахування впливу на обсяги страхування припинення співпраці з АТ КБ «ПриватБанк» по програмі страхування здоров'я на випадок хвороби, цей показник збільшиться на 12,6%, що відповідає загальним очікуванням на ринку.

Ринок страхування наземного транспорту (крім залізничного).

АТ «СК «Країна» у 2022 році за договорами страхування наземного транспорту (крім залізничного) отримала 56,25 млн. грн., що на 32,6% менше порівняно з 2021 роком, що є більшим ніж показники ринку, який зменшився на 20,7%, що насамперед пов'язано з орієнтованістю Компанії на збільшення рентабельності. Слід зазначити, що АТ «СК «Країна» зберегла свою частку на ринку страхування наземного транспорту (крім залізничного).

Ринок обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (за внутрішніми договорами).

АТ «СК «Країна» у 2022 році за договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів отримала 113,71 млн. грн, що на 13,2% менше порівняно з 2021 роком. В свою чергу, ринок страхування за внутрішніми договорами зменшився на 1%. Середня страхова премія АТ «СК «Країна» в 2022 році на 9% більша (1042 грн), ніж в середньому на ринку (959 грн), що свідчить про зважену тарифну політику.

Ринок добровільного медичного страхування.

АТ «СК «Країна» у 2022 році за договорами добровільного медичного страхування отримала 168,51 млн. грн., що на 19,7% менше порівняно з 2021 роком. В свою чергу, ринок за цим видом страхування зменшився на 23,7%. Більш стримане зменшення страхових премій за цим видом страхування в АТ «СК «Країна» відносно ринку, пов'язане зі збереженням портфелю основних страхувальників.

Слід зазначити, що частка АТ «СК «Країна» на ринку добровільного медичного страхування зросла в 2022 році до 3,5% у порівнянні з 3,3% у 2021 році.

Тарифна політика страхової компанії - це стратегія та підходи, які визначають, яким чином ця компанія встановлює та визначає тарифи (вартість страхових полісів) для своїх клієнтів. Тарифна політика грає важливу роль у функціонуванні страхової компанії та впливає на її прибуток, конкурентоспроможність та здатність задовольняти потреби клієнтів.

АТ «СК «Країна» проводить зважену тарифну політику. Принципи розрахунку страхового тарифу за ризиковим видом страхування базуються на:

- зборі статистичних даних по об'єктах страхування та страхових випадках за минулий (розрахунковий або тарифний) період та перевірка його однорідності для включення в одну тарифну групу договорів (об'єктів страхування);
- визначенні частоти страхової події як частки від поділу числа страхових подій на загальну кількість об'єктів страхування для тарифної групи;
- визначенні математичного очікування та середнього квадратичного відхилення величини страхового збитку (страхової виплати) за страховими випадками та середньої страхової суми на один договір страхування за видом страхування (тарифної групи);
- розрахунку основної частини нетто-ставки;
- розрахунку ризикової надбавки;
- розрахунку нетто-ставки як суми основної частини та ризикової надбавки;
- розрахунку брутто-ставки як суми нетто-ставки та навантаження, що враховує витрати на ведення справи страхової компанії, що припадають на один договір.

Ключовим завданням є збереження структури страхового портфелю, утримання та покращення позиції на ринку, технологічний розвиток та запровадження цифрових технологій, удосконалення клієнтського сервісу, зміцнення конкурентоспроможності, гнучкість та адаптація до тенденцій на ринку.

Одним із інструментів дослідження конкурентоспроможності страхових компаній, стратегічного аналізу і планування, який дозволяє побудувати стратегію

поведінки страховика на страховому ринку є SWOT-аналіз: Strengths (Сили), Weaknesses (Слабкості), Opportunities (Можливості), Threats (Загрози). Цей інструмент допомагає проаналізувати внутрішні фактори (сильні та слабкі сторони), які впливають, і зовнішні фактори (можливості та загрози), які можуть мати вплив на страхову компанію (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – SWOT- аналіз АТ «СК «Країна»

		Зовнішнє середовище компанії	
		МОЖЛИВОСТІ:	ЗАГРОЗИ:
SWOT-аналіз АТ «СК «Країна»		Посилення контролю за діяльністю страховиків з боку регулятора. Удосконалення законодавства, що сприятиме розвитку страхо-вого бізнесу, в тому числі нові Закони України Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та ЗУ «Про страхування». Збільшення ролі страхового посередництва.	Політична та економічна нестабільність. Високий рівень інфляції. Зростання цін на послуги. Конкуренція з боку іноземних страхових компаній.
внутрішнє середовище компанії	СИЛЬНІ СТОРОНИ:	СТРАТЕГІЇ:	СТРАТЕГІЇ:
	1	2	3
	СК «Країна» входить в ТОП-20 компаній по надходженню страхових платежів та страхових виплат по стратегічним видам страхування на ринку України, а саме: наземного транспорту (крім залізничного); цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за внутрішніми договорами); медичного страхування.	Підвищення лідируючих позицій на страховому ринку України. Розширення взаємозв'язків з міжнародними та вітчизняними страховими компаніями. Розвиток соціально значущих видів страхування. Інтеграція до міжнародного ринку страхування.	Постійний аналіз рентабельності кожного виду страхування. Постійний андеррайтинговий контроль, щодо збитковості страхових продуктів. Підвищення рівня довіри серед населення. Дослідження потреб споживачів.

Продовження таблиці 2.9

	1	2	3
внутрішнє середовище компанії	Двадцяти восьмирічний досвід роботи на страховому ринку України. Висококваліфікований персонал з великим досвідом роботи на страховому ринку. Розвинена регіональна мережа. Диверсифікований страховий портфель компанії. Зростання рентабельності бізнесу компанії за останні роки. Високий рівень інформаційної прозорості компанії. Діючи облігаторні договори з міжнародними компаніями (Hannover Ruck SE, Swiss RE).	Постійне підвищення професіоналізму працівників.	Здійснення маркетингових заходів з метою розширення клієнтської бази.
	СЛАБКІ СТОРОНИ: Слабка маркетингова діяльність. Слабка конкурентна позиція компанії у сфері майнового страхування, страхування вантажів та загальної відповідальності. Перевага корпоративного страхування над роздрібним.	СТРАТЕГІЇ: Удосконалення та розвиток існуючої нормативно-правової бази страхування. Розвиток представленості компанії по всім каналам продажу. Розвиток нових (більш рентабельних) каналів продажу (онлайн продажі). Розширення клієнтської бази.	СТРАТЕГІЇ: Розвиток інноваційної діяльності компанії. Аналіз діяльності компаній конкурентів. Ефективне інформування населення про послуги компанії.

Джерело: авторська розробка

Таким чином, плани АТ «СК «Країна» по залученню страхових премій базуються на очікуванні збереження кількості укладених договорів страхування на рівні 2022 року на період до закінчення активних бойових дій по основних лініях бізнесу. Середні страхові премії за договорами (полісами) страхування по видах страхування та прогнозовані суми збитків за страховими подіями на друге півріччя 2023 року та 2024-2026 роки визначені на базі середніх значень за I півріччя 2023 (для доходів) та останні 12 місяців (для збитків) з коригуванням середніх збитків за договорами страхування по видах страхування на рівні інфляції відповідно до інфляційного звіту НБУ.

Заплановано середньорічне зростання вартості договорів страхування (страхової премії) в 10% на 2024 рік, та по 5% на 2025/2026 роки. За видами

страхування, де не зареєстровано збитки за останні 12 місяців, для прогнозу збитків використано статистичну частоту збитків по страхуванню від нещасних випадків (1,58%) та умовне значення полісної збитковості 20%.

Щодо прогнозу збитків за видом медичне страхування (безперервне страхування здоров'я), то в базовому сценарії розрахунки базуються на прийнятому індикативі нетто-ставки (під збитки) в калькуляторі страхового тарифу в 70%, без урахування поточного значення збитковості в 58%.

Щодо доходів та збитків за видом страхування ОСЦПВ, то враховано попередні оцінки впливу майбутніх змін до Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» на середню вартість полісу та середню суму збитку.

Частоту настання страхових подій прийнято у відповідності до їх статистики за останні 12 місяців (період з 01.07.2022 р. по 30.06.2023 р.). Враховуючи прогнозоване значне збільшення вартості полісу ОСЦПВ, очікується зниження в кількості укладених договорів на 20% в 2024 році в порівнянні з 2023 роком для страхувальників – фізичних осіб, та фіксація на 2025/2026 роки щорічної кількості укладених договорів.

В базовому сценарії зміна умов ОСЦПВ приведе до збільшення середнього збитку на 50% по новим укладеним договорам страхування з подальшим коригуванням на інфляцію.

Основні аспекти тарифної політики АТ «СК «Країна» включають такі важливі елементи [30]:

Визначення тарифів. Встановлення вартості страхових полісів для різних видів страхування та категорій клієнтів. Тарифи можуть бути розраховані на основі різних факторів, таких як статистика, історія страховиків, вік, стать, ризики тощо.

Актуарна оцінка. Використання актуарних методів та аналізу для визначення адекватних тарифів, враховуючи ризики та потреби компанії.

Конкурентоспроможність. Розгляд конкурентного середовища та визначення, як страхова компанія може залишатися конкурентоспроможною на ринку, пропонуючи адекватні тарифи для клієнтів.

Адаптація до змін. Врахування змін у ризиках, клієнтських потребах та ринкових умовах для адаптації тарифної політики компанії.

Рівень вибору та диференціація. Визначення того, наскільки страхова компанія дозволяє клієнтам вибирати рівень покриття та як вона диференціює тарифи для різних категорій клієнтів.

Ризики та резерви. Врахування фінансових ризиків та формування відповідних резервів для покриття можливих страхових виплат.

Захист прав споживачів. Забезпечення транспарентності та дотримання прав споживачів при встановленні тарифів та укладанні страхових угод.

Стратегія прибутковості. Визначення прибутковості та маржі для різних видів страхування та ліній бізнесу.

Звітність та аналіз. Моніторинг та аналіз результатів тарифної політики, включаючи фінансовий ефект та реакцію ринку на тарифи.

Заходи зі збереження клієнтів. Розробка стратегій збереження клієнтів через привабливі тарифи та високий рівень обслуговування.

Ці аспекти допомагають страховим камінням встановлювати тарифи, які б враховували ризики, були конкурентоспроможними та сприяли прибутковості бізнесу.

Аналіз ризиків є невід'ємною частиною тарифної політики АТ «СК «Країна». Цей процес передбачає детальний розгляд потенційних небезпек та можливих подій, які можуть призвести до збитків або виплат зі сторони компанії. Для кожного виду страхування, будь-то автомобільне, медичне, страхування від пожежі чи інше, проводиться аналіз, який допомагає визначити рівень ризику та вірогідність виникнення подій.

Компанія аналізує історію минулих збитків та страхових виплат. Це допомагає визначити, які типи подій є найбільш вразливими для клієнтів та компанії і наскільки великими можуть бути збитки.

Компанія ідентифікує ризикові фактори, які можуть вплинути на страховий випадок. Це можуть бути зовнішні фактори, такі як погодні умови, суспільно-політична ситуація або внутрішні - стан об'єкта страхування, стан здоров'я тощо.

Компанія намагається прогнозувати майбутні ризики на основі аналізу поточних тенденцій та подій. Це допомагає вчасно реагувати на нові ризики та адаптувати тарифи та умови страхування.

Аналіз ризиків допомагає АТ «СК «Країна» ефективно оцінювати ризики та встановлювати адекватні тарифи, забезпечуючи клієнтів надійним страховим покриттям при одночасному забезпеченні фінансової стійкості компанії.

Фактори, які визначають вартість страхового полісу, є ключовими складовими тарифної політики АТ «СК «Країна». Врахування цих факторів дозволяє створити баланс між вартістю страхового покриття та фінансовою прийнятністю для клієнтів.

Вік та стать страхувальника є важливими факторами, які впливають на ризики. Молоді водії або особи старшого віку можуть мати більше ризикованих ситуацій на дорозі або більше медичних проблем, що може впливати на вартість страхового покриття.

У медичному страхуванні стан здоров'я страхувальника може впливати на можливість майбутніх медичних витрат. Клієнти з хронічними захворюваннями можуть потребувати більше медичних послуг, що вплине на вартість страховки.

Використання технологій, таких як смарт-сенсори у автомобільному страхуванні, може допомогти зібрати дані про стиль водіння та використання автомобіля, що впливає на вартість полісу.

Обсяг та види покриття також впливають на вартість страхового полісу. Чим ширше покриття, тим вища вартість страховки.

Аналіз цих факторів дозволяє АТ «СК «Країна» встановлювати тарифи, які відображають реальний ризик та забезпечують належне страхове покриття для клієнтів [18].

Тарифна політика також враховує конкурентність на ринку. Страхова компанія має підібрати такі тарифи, що вигідні для клієнтів та одночасно забезпечують стабільність фінансової позиції компанії.

Здатність адаптувати тарифи до змін на ринку та вимог клієнтів є важливим аспектом конкурентоспроможності. Гнучкість дозволяє швидко реагувати на зміни та змінювати тарифи відповідно до потреб ринку [19, с.204-210].

Крім ціни, Компанія може надавати додаткові переваги, такі як швидка обробка заявок, інноваційні послуги, знижки за безаварійну їзду тощо, що робить її привабливішою для клієнтів.

Ефективне управління внутрішніми процесами та витратами також впливає на конкурентоспроможність. Зниження витрат може дозволити компанії пропонувати більш вигідні та конкурентоспроможні тарифи.

Незважаючи на конкурентний характер, важливо підтримувати високу якість послуг та забезпечувати задоволеність клієнтів. Якість обслуговування може бути вирішальним фактором для здатності залучити та утримати клієнтів.

Загальна конкурентоспроможність тарифної політики АТ «СК «Країна» полягає у здатності балансувати між вигідністю для клієнтів та забезпеченням стабільності Компанії, що дозволяє їй ефективно конкурувати на ринку страхування.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ НАДІЙНОСТІ СТРАХОВИКА

3.1 Проблеми формування фінансової надійності страховика

Фінансова надійність є ключовою характеристикою для будь-якої страхової компанії, оскільки вона визначає її здатність ефективно виконувати свої фінансові зобов'язання перед страхувальниками. Забезпечення фінансової стійкості та надійності є важливим завданням для збереження репутації компанії, довіри клієнтів та забезпечення стійкого розвитку на ринку страхування. Проте, незважаючи на важливість цього складного завдання, страхові компанії можуть стикатися з різними проблемами та викликами, які можуть вплинути на їхню фінансову надійність [1, 52].

Одним з таких серйозних викликів, з яким зіткнувся ринок страхування, стала війна в Україні, яка завдає значної шкоди економіці країни, спричиняючи значні руйнування та збитки. З введенням 24.02.2022 року воєнного стану в Україні, незважаючи на складне становище, АТ «СК «Країна» продовжує працювати та виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками.

Тому забезпечення належного високого рівня фінансової стійкості АТ «СК «Країна» є важливою умовою її стабільного функціонування в період воєнного стану та є запорукою успішної реалізації її стратегічних цілей.

Аналіз фінансової надійності АТ «СК «Країна», проведений нами в попередньому розділі цього дослідження, дозволяє зробити висновок, що фінансова надійність будь-якої страхової компанії залежить від специфічних факторів.

Зокрема, такими факторами є: статутний капітал, його розмір та склад; страхові резерви, достатні для майбутніх виплат; система перестрахування; інвестиційна діяльність страхової компанії; розмір, стійкість і структура

страхового портфеля; тарифна політика; здатність компанії швидко й адекватно реагувати на зміни; гарантійні фонди страховика; ризик-менеджмент страхової компанії.

Вищевказані фактори безпосередньо впливають на здатність страхової компанії забезпечити стійкий розвиток, здатність погасити свої зобов'язання та зберегти свою конкурентоспроможність.

Одним з важливих аспектів, який дозволяє здійснювати ефективне управління фінансовою надійністю, є систематичний аналіз фінансового стану страхової компанії, що дозволяє виявляти та усувати можливі недоліки у фінансовій діяльності, а також здійснювати пошук шляхів для зміцнення фінансового стану та платоспроможності компанії і формувати її фінансову надійність.

Фінансовий стан страхової компанії є комплексним поняттям, яке виникає в результаті взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин компанії. Він визначається сукупністю господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [25].

Завданнями фінансового аналізу страхової компанії є:

- ідентифікація фінансового стану страховика;
- виявлення рентабельності та оцінка показників фінансової стійкості;
- вивчення ефективності використання фінансового потенціалу та впливу страхових, інвестиційних операцій на фінансовий результат;
- встановлення стану страховика на страховому ринку та оцінка його фінансової конкурентоспроможності;
- оцінка ступеня виконання планових фінансових заходів та аналіз відхилень;
- оцінка заходів, спрямованих на ліквідацію виявлених недоліків і підвищення ефективності використання фінансових ресурсів і т.д. [21].

Наразі не існує єдиної рекомендованої методики фінансового аналізу, яка б враховувала специфіку фінансів страхових компаній та за допомогою якої можна

розраховувати планові та фактичні показники, оцінювати фінансовий стан компанії.

Для оцінки стану фінансових ресурсів використовується велика кількість різних коефіцієнтів та показників, які можуть характеризувати фінансову стійкість, платоспроможність, незалежність, стабільність тощо.

До основних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, належать такі: показники оцінки майнового стану підприємства; показники ліквідності та платоспроможності; показники оцінки фінансової незалежності (показники оцінки структури джерел засобів підприємства); показники ділової активності (обертання дебіторської та кредиторської заборгованостей, обертання оборотних коштів, ресурсовіддача); показники аналізу рентабельності (прибутковості) (загальна рентабельність, аналізу оборотності капіталу та трансформації активів, аналізу рентабельності капіталу); показники позицій підприємства на ринку цінних паперів [20].

Фінансовий аналіз страхової компанії безпосередньо включає в себе аналіз: ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості компанії.

Аналіз ліквідності страхової компанії визначається за допомогою: загального коефіцієнту ліквідності, коефіцієнту швидкої ліквідності, коефіцієнту абсолютної ліквідності.

Аналіз платоспроможності страхової компанії здійснюється за допомогою визначення фактичного та нормативного запасу платоспроможності.

Аналіз фінансової стійкості оцінюється за допомогою таких показників:

- власні обігові кошти,
- коефіцієнт фінансової автономії,
- коефіцієнт фінансової залежності,
- коефіцієнт маневреності власного капіталу,
- коефіцієнт фінансової стійкості,
- коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу.

Аналіз фінансового стану страхових компаній здійснюється на основі аналізу їхніх фінансових звітів. Фінансові звіти містять в собі інформацію про фінансову

діяльність компанії, її активи, зобов'язання, прибуток та інші фінансові показники, які дозволяють здійснити об'єктивну оцінку фінансового стану та результатів діяльності страхової компанії [20, 49].

Нижче наводимо показники фінансового стану АТ «СК «Країна» у 2020-2022 рр. (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Показники фінансового стану АТ «СК «Країна» у 2020-2022 рр. [49]

Показники	Розрахунок по балансу	К	Норма	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1		2	3	7	8	9
1. Показники платоспроможності						
1.Коефіцієнт швидкої ліквідності	(p.1195-p.1100)/p.1695	КЛ-1	He< 2,0-2,5	8,87	7,39	5,44
2.Коефіцієнт поточної ліквідності	p.1195/p.1695	КЛ-2	He<0,7-0,8	8,91	7,4	5,47
3.Коефіцієнт абсолютної (термінової) ліквідності	p.1165/p.1695	КЛ-3	He<0,2-0,25	5,13	3,84	2,44
2. Показники фінансової незалежності						
1.Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів	(p.1595+p.1695)/p.1495	К-3	He>1	1,09	1,21	1,31
2.Коефіцієнт фінансової залежності	p.1495/(p.1595+p.1695)	КН	He< 0,2	0,92	0,82	0,77
3.Коефіцієнт автономії	p.1495/p.1900	КА	He<0,5	0,5	0,5	0,4
4.Коефіцієнт маневреності власних коштів	(p.1495-p.1095)/p.1495	КМ	He<0,5	-0,1	-0,1	-0,2
5.Наявність власних обігових коштів (власний оборотний капітал)	p.1495-p.1095	-	>0	-13325	-9434	-21637
3. Інші показники фінансового стану						
1.Коефіцієнт реальної вартості основних і обігових засобів	(p.1095-p.1002-p.1012+p.1195)/p.1300	КІР		0,96	0,96	0,95
2.Коефіцієнт покриття інвестицій	(p.1495+p.1595)/p.1900	КАПІ	0,85-0,9	0,95	0,93	0,91
3.Коефіцієнт інвестування	p.1495/p.1095	КІН		0,92	0,94	0,87
4.Коефіцієнт покриття балансу	(p.1195+p.1200)/p.1695	КПБ	He<1	8,9	7,4	5,5

Коефіцієнт ліквідності. За допомогою цього коефіцієнта можна визначити, яку частку короткострокових зобов'язань здатна покрити найбільш ліквідна частина оборотного капіталу в найкоротший термін.

Як свідчать показники табл. 3.1 коефіцієнти ліквідності АТ «СК «Країна» протягом 2020-2022 років перевищують нормативні значення, що свідчить про те, що Компанія спроможна покрити усі свої зобов'язання у повному обсязі.

Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів. Зростання показника в динаміці свідчить про збільшення залежності АТ «СК «Країна» від зовнішніх інвесторів і кредиторів. Коефіцієнт показує скільки залученого капіталу припадає на 1 гривню власного капіталу.

Коефіцієнт фінансової залежності характеризує ступінь залежності компанії від сторонніх інвесторів і кредиторів. Зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні компанії. Нормативне значення коефіцієнта складає $< 2,0$. Високий рівень коефіцієнта вказує на загрозу банкрутства страхової компанії [20]. Зменшення показника в динаміці протягом 2020-2022 років свідчить про зменшення ступеню залежності АТ «СК «Країна» від позикових коштів.

Коефіцієнт фінансової автономії є одним з найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості та відображає питому вагу власного капіталу в загальній сумі коштів, авансованих в діяльність компанії. Значення коефіцієнта вказує на те, яку частину своїх активів Компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів та характеризує фінансову незалежність компанії від зовнішніх джерел фінансування її діяльності. Оптимальне значення коефіцієнта складає більше 0,5 [20].

Як бачимо з табл. 3.1 коефіцієнт фінансової автономії АТ «СК «Країна» знизився у 2022 році та дорівнює 0,4, що означає, що Компанія здатна профінансувати 40% активів за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт маневреності власних коштів характеризує спроможність Компанії підтримувати рівень власних оборотних коштів і поповнювати оборотні

кошти за рахунок власних джерел. Показує, яка частина власного капіталу перебуває в обороті [1, 52].

Від'ємне значення вказаного коефіцієнта свідчить, що власний капітал і кошти, залучені на довгостроковій основі, спрямовані на фінансування необоротних засобів, тому для фінансування оборотних активів необхідно звертатися до позичкових джерел фінансування. Це веде до зниження фінансової стійкості АТ «СК «Країна».

Показник наявності власних обігових коштів (власний оборотний капітал) свідчить про здатність компанії фінансувати оборотний капітал за рахунок власних оборотних коштів. Коефіцієнт розраховується як співвідношення власних оборотних коштів до оборотних активів. Значення показника демонструє частку власних оборотних коштів у сумі оборотних активів компанії [20]. Від'ємне значення вказаного коефіцієнта свідчить про те, що весь власний оборотний капітал і довгострокові джерела спрямовані на фінансування необоротних активів і в компанії немає довгострокових коштів для формування власного оборотного капіталу, що вказує на зниження фінансової стійкості АТ «СК «Країна».

Інші показники фінансового стану АТ «СК «Країна» (коефіцієнт реальної вартості основних і обігових засобів, коефіцієнт покриття інвестицій, коефіцієнт інвестування, коефіцієнт покриття балансу) протягом останніх трьох років зберігають свої нормативні значення та демонструють незначне зниження у 2022 році.

Підсумовуючи, слід зазначити, що аналіз фінансового стану АТ «СК «Країна» у 2020-2022 рр. у цілому свідчить про її платоспроможність, коефіцієнти ліквідності протягом трьох років перевищують нормативні значення, що вказує на те, що у Компанії достатньо засобів для погашення всіх своїх зобов'язань, зменшення показника фінансової залежності свідчить про зменшення ступеню залежності АТ «СК «Країна» від позикових коштів.

В той же час, з огляду на аналіз фінансового стану АТ «СК «Країна» за останні три роки, вбачається наявність певних проблем щодо формування фінансової надійності.

Протягом останніх трьох років відбулося зниження показників фінансової автономії, маневреності власних коштів, власного оборотного капіталу та фінансової автономії, що свідчить про зниження фінансової стійкості АТ «СК «Країна».

Проблеми формування фінансової надійності страховиків є актуальною темою в сучасному страховому бізнесі. Вони впливають на стійкість та довгострокову життєздатність страхових компаній, їх здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами та забезпечувати фінансову безпеку на ринку. Серед найбільш важливих проблем можна виділити наступні [40]:

1. Недостатність власних обігових коштів, що може призвести до нездатності компанії покрити великі збитки, спричинені негативними подіями. Вказана проблема потребує уважного управління та врахування при формуванні стратегії фінансової надійності;

2. Некоректна оцінка ризиків, що є серйозною проблемою для страхових компаній, оскільки вона може призвести до різниці між реальними ризиками та резервами, які компанія формує для їх покриття. Це може мати негативний вплив на фінансову стабільність та надійність компанії, а також її репутацію та відносини з клієнтами [6, 10];

3. Нестабільність ринкових умов. Мінливі ринкові умови, економічні флуктуації та непередбачувані події можуть впливати на фінансову стабільність страховика, що робить необхідним врахування цих факторів при формуванні стратегій управління ризиками [8]. З метою забезпечення фінансової надійності та стабільності в умовах нестабільних ринкових умов, страхові компанії повинні активно моніторити ринкові тенденції, аналізувати потенційні ризики та розробляти гнучкі стратегії управління [8];

4. Недосконалість управління перестраховуванням. Недостатня ефективність управління перестраховуванням може призвести до надмірних втрат або нездатності покрити великі збитки. Для ефективного управління перестраховуванням, страхові компанії повинні проводити ретельний аналіз ризиків та оцінювати потребу у покритті для різних видів страхових подій. Раціональний підхід до

перестраховування допоможе страховим компаніям ефективно управляти ризиками та забезпечувати стабільність своєї фінансової діяльності;

5. Ліквідність та ефективне управління активами. Є ключовими аспектами для досягнення фінансової надійності та фінансової стійкості страхової компанії. Для досягнення оптимальної ліквідності та ефективного управління активами, страхова компанія повинна мати чітку стратегію. Ця стратегія повинна враховувати ризики, стабільність доходів, можливості росту та інші фактори.

Загальна робота над вирішенням цих ключових проблем сприятиме зміцненню фінансової надійності страхових компаній, підвищенню їх конкурентоспроможності та формуванню їх фінансової надійності.

3.2 Напрями зміцнення фінансової надійності страховика

Зміцнення фінансової надійності страхової компанії є важливим завданням, що стоїть перед керівництвом та усім персоналом. У сучасних умовах швидкого розвитку ринкових викликів та зростаючого конкурентного середовища, досягнення стійкості та стабільності у фінансовій сфері має вирішальне значення для успішної діяльності страхової компанії [39].

Страховий ринок є важливим сегментом економіки, який пропонує різноманітні послуги з покриття ризиків та збереження майнових цінностей. У цьому контексті, забезпечення фінансової надійності страховика є гарантом довіри як клієнтів, так і партнерів, і виступає важливою передумовою для створення довгострокових відносин та успішного розвитку на ринку.

Сьогоднішні реалії диктують необхідність постійного аналізу, оптимізації та вдосконалення фінансової стратегії страхової компанії. Відмінне фінансове забезпечення дозволить компанії впевнено виступати на ринку, долати виклики та ефективно реагувати на зміни економічних умов.

З метою зміцнення фінансової надійності страхової компанії СК «Країна», необхідно визначити та реалізувати ключові напрями, спрямовані на підвищення фінансової стійкості та забезпечення високого рівня довіри її клієнтів та партнерів. Досягнення цих цілей вимагає комплексного підходу, активної діяльності та адаптації до змін у ринкових умовах.

Стратегія розвитку на наступні 3 роки базується на виключно поступовому розширенні регіональної мережі, приросту страхових платежів за рахунок розвитку продажів для цільових груп клієнтів компанії – підприємств малого й середнього бізнесу і фізичних осіб у категорії «середній клас», посилення унікальних конкурентних переваг по стратегічних продуктах компанії – ДМС, КАСКО, ОСЦПВ, сільськогосподарські ризики, в частині індивідуального підходу до кожного клієнта в оцінці ризиків збитків та врахуванні індивідуальних змін до базових умов договорів страхування.

Зусилля компанії продовжують концентруватися також на впровадженні інноваційних технологій для розвитку електронного бізнесу та продажу страхових послуг через Інтернет-ресурси.

Продовжуватиметься розширення функціоналу та вдосконалення роботи Call-центрів, дистанційних технологій супроводження страхових договорів.

Не зважаючи на незадовільні побутові умови у більшості населення, як то періодична відсутність опалення та електроживлення, захворюваність на респіраторні та інші захворювання (COVID-19) в порівнянні з сезоном 2021/2022 та попередніми не тільки не зросла, а дещо знизилась.

За даними Патрульної поліції, за 2022 рік в Україні сталося 18 628 ДТП. Це на 24% менше, ніж у 2021 році (24 521), отже частота та кількість заявлених випадків значно менша, ніж в довоєнні роки. Ці тенденції призвели до зменшення сум збитків відносно очікуваних. Але статистика 2023 року свідчить про відновлення статистики ДТП до довоєнних рівнів.

Враховуючи зміни до Положення № 850, внесені Постановою Правління Національного банку України від 06.03.2022 № 39 в редакції Постанови Національного банку № 8 від 15.02.2023р., з 30 червня 2023 року, встановлюються

додаткові обмеження на окремі види прийнятних активів, щодо враховуються для виконання нормативів достатності капіталу, платоспроможності та якості активів. З 30 червня 2023 року належне АТ «СК «Країна» нерухоме майно: земельні ділянки, балансовою вартістю 14 791,6 тис. грн. та квартира, площею 209,40 кв. м., балансова вартість якої складає 14 598,1 тис. грн., не включаються до переліку прийнятних активів [34].

АТ «СК «Країна» відповідно до планів ведення діяльності і розрахунків прогностичних показників суми технічних резервів та нормативного запасу платоспроможності продовжуватиме виконувати вимоги Положення № 850. Компанія планує за наступні 12 місяців реалізувати мінімум половину з активів, які наразі не визнаються НБУ прийнятними. Планові надходження грошових коштів від такої реалізації в розрахунковій частині фінансового плану враховані в 3-му кварталі 2024 року.

Відповідно до Інфляційного звіту НБУ - Прогноз НБУ ґрунтується на припущеннях про послідовне дотримання Україною зобов'язань програми розширеного фінансування з МВФ, проведення злагоджених монетарної та фіскальної політик, поступове нівелювання квазіфіскальних дисбалансів, зокрема в енергетичній сфері. Також базовий сценарій припускає відчутне зменшення безпекових ризиків із середини 2024 року, що сприятиме повноцінному розблокуванню морських портів, зниженню премії за суверенний ризик та поверненню вимушених мігрантів [27].

Інфляція знижувалася швидше, ніж прогнозувалося, через вплив чинників пропозиції та зміцнення готівкового курсу гривні. Ураховуючи сприятливу динаміку першого півріччя, НБУ суттєво поліпшив прогноз інфляції на цей рік (з 14.8% до 10.6%). Також, поліпшено прогноз на 2024 рік (з 9.6% до 8.5%). Зростання цін сповільнюватиметься за рахунок поступового зниження світової інфляції та все ще доволі жорстких монетарних умов в Україні. Водночас, надалі інфляція знижуватиметься повільніше. Вона залишатиметься вище цілі через наслідки війни та значне зростання адміністративних цін і тарифів [27].

Напрямами зміцнення фінансової надійності АТ «СК «Країна» є управління активами, поліпшення системи перестрахування, підвищення ефективності управління ризиками, забезпечення відповідності нормативним вимогам та законодавству, підвищення платоспроможності страхувальників, розвиток нових продуктів та ринкових стратегій, а також вдосконалення управління резервами та ризиками, розроблення ефективної тарифної політики та визначити критеріїв оптимізації страхового портфелю. Кожен з цих напрямів має свої особливості та важливість для досягнення загальних цілей компанії щодо фінансової стійкості та стабільності [32, с.6-10].

Для підвищення фінансової надійності слід активно управляти розміщенням фінансових активів, враховуючи ризики та потенційний дохід. Раціональне розподілення коштів допоможе забезпечити необхідну ліквідність та стабільну рентабельність.

Управління активами є важливою стратегічною складовою для забезпечення фінансової надійності страхової компанії. Цей напрям спрямований на ефективне використання фінансових ресурсів компанії для досягнення максимальної ліквідності, рентабельності та зменшення фінансових ризиків.

Здійснювати на постійній основі аналізувати ризики, пов'язані з різними видами фінансових активів. Різні інвестиційні інструменти, такі як акції, облігації, нерухомість, міжнародні активи тощо, мають різний рівень ризику та доходності. Важливо збалансувати портфель таким чином, щоб забезпечити оптимальне співвідношення між ризиком та доходністю [33, с.2-5].

Ефективний ризик-менеджмент спрямований на забезпечення стійкості, фінансової надійності та успішності бізнесу враховуючи стратегію Компанії.

Вдосконалення механізмів перестрахування та правильний вибір стратегії перестрахування дозволить компанії зменшити можливі ризики та зберегти фінансову стійкість.

Системи перестрахування є важливою складовою стратегії зміцнення фінансової надійності страхової компанії. Цей напрям спрямований на зниження ризиків, пов'язаних з непередбачуваними подіями та можливими збитками [39] .

Підвищення платоспроможності страхувальників є ключовим аспектом для забезпечення фінансової надійності страхової компанії. Активна політика контролю платоспроможності страхувальників та вчасне вжиття відповідних заходів є важливою стратегією, що спрямована на зниження ризику несплати страхових внесків та забезпечення стабільного грошового потоку компанії.

Розвиток нових продуктів та ринкових стратегій є важливим кроком у підвищенні фінансової надійності страхової компанії. Диверсифікація продуктів та розширення сфери діяльності можуть стати важливими факторами, які сприяють залученню нових клієнтів, створюють додаткові джерела доходу та допомагають

Додаткові переваги розвитку нових продуктів та ринкових стратегій включають:

Розширення клієнтської бази. Нові продукти та послуги можуть привернути нових клієнтів, які шукають специфічні види страхування або ризикового покриття [48].

Зменшення концентрації ризиків. Диверсифікація продуктового портфеля дозволяє зменшити залежність від одного виду страхування та ризику.

Адаптація до ринкових змін. Розробка нових продуктів, які відповідають потребам ринку та враховують зміни в економічних, соціальних та технологічних умовах, допомагає компанії залишатися конкурентоспроможною.

Створення конкурентних переваг. Інноваційні продукти можуть забезпечити компанії конкурентну перевагу на ринку, залучаючи клієнтів своєю унікальністю.

3.3 Посилення ролі ризик-менеджменту у забезпеченні фінансової надійності страховика

Враховуючи важливу роль страхування для економічного зростання та подальшого розвитку страхування, Національний банк України протягом декількох

років поспіль, враховуючи основні вимоги законодавства Європейського Союзу, які Україна зобов'язана виконувати відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС, а також принципи Міжнародної асоціації органів страхового нагляду (IAIS) розробив нормативно-правову базу на чітких та сучасних засадах, які, в свою чергу, створюватимуть належну основу для подальшого розвитку та зростання надійних страховиків та спеціалізованих перестраховиків, та буде привабливою для потенційних учасників, а також забезпечить умови для належного виконання страховиками своїх функцій в економічному розрізі в цілому [26].

Побудова та впровадження нової моделі регулювання ринку страхування в Україні передбачає:

- посилення стандартів ліцензування, зокрема розкриття страховими компаніями структури власності, кінцевих бенефіціарних власників, підвищення вимог до ділової репутації акціонерів та осіб, які виконують ключові функції, процедури оцінювання професійної придатності осіб, які виконують ключові функції у страхових компаніях;
- встановлення відповідальності кінцевих бенефіціарних власників за діяльність страхової компанії та спеціалізованого перестраховика;
- встановлення вимог до корпоративного управління та системи внутрішнього контролю;
- встановлення вимог до системи управління ризиками;
- посилення вимог до прийнятності активів та оцінки їхньої якості, оцінки резервів, структури капіталу та рівня його достатності;
- формування системи раннього виявлення ризиків та вчасного реагування;
- розроблення процедури відновлення діяльності страхової компанії;
- розроблення процедури реорганізації або виходу страховика чи спеціалізованого перестраховика з ринку;
- встановлення вимог щодо обліку та звітності відповідно до МСФЗ;
- відкритість та комунікацію між регулятором та суб'єктами регулювання у процесі формування регуляторної політики та здійснення нагляду за ринком страхування [26].

Розвиток системи ризик-менеджменту допоможе стежити за потенційними небезпеками та приймати своєчасні заходи для їхнього уникнення чи зменшення. Адекватне виявлення, оцінювання та контроль ризиків є ключовим для забезпечення стабільності компанії [41, с.589-591].

Підвищення ефективності управління ризиками є важливою складовою стратегії зміцнення фінансової надійності страхової компанії. Розвиток системи ризик-менеджменту включає в себе комплекс заходів, спрямованих на ідентифікацію, оцінювання, моніторинг та контроль потенційних ризиків, що можуть впливати на діяльність компанії.

Однією з ключових складових ефективного ризик-менеджменту є адекватна ідентифікація ризиків. Це означає аналіз та класифікацію різних типів ризиків, які можуть впливати на фінансову стійкість компанії, таких як ризики страхових випадків, ринкові ризики, кредитні ризики та інші. Важливою є також оцінка важливості та вірогідності виникнення кожного ризику.

Для досягнення цілей ризик-менеджменту необхідно визначити ефективні стратегії управління ризиками. Це може включати в себе вжиття заходів для уникнення ризиків, зменшення їхнього впливу, передачі ризиків на інші суб'єкти через перестраховування та інші методи. Важливо планувати та розробляти конкретні дії для кожного типу ризику, які дозволять знизити його вплив на фінансовий стан компанії [36, с.95-98].

Моніторинг та контроль за ризиками – це постійний процес, який дозволяє вчасно реагувати на зміни в ризиковому оточенні. Це включає в себе стеження за динамікою ризиків, їхньою вірогідністю виникнення, а також оцінку ефективності прийнятих заходів для управління ризиками. У випадку виникнення негативних подій, важливо мати плани невідкладних заходів, які допоможуть зменшити збитки та відновити нормальний хід діяльності компанії.

Особливо важливо враховувати мінливий ризиковий ландшафт та адаптувати стратегії управління ризиками відповідно до нових викликів. Проактивний підхід до ризиків допомагає забезпечити стійкість компанії до негативних впливів та зберегти її фінансову надійність [28].

Отже, розвиток системи ризик-менеджменту допомагає страховій компанії вчасно реагувати на можливі ризики, ефективно управляти ними та забезпечити стабільність та надійність її фінансового стану.

Забезпечення відповідності нормативним вимогам та законодавству: Дотримання вимог державного нагляду та нормативних актів є необхідною умовою для забезпечення надійності компанії. Уникнення штрафів, санкцій або втрати ліцензії допоможе підтримати фінансову стійкість.

Забезпечення відповідності нормативним вимогам та законодавству є критично важливим аспектом для збереження фінансової надійності та стійкості страхової компанії. Дотримання державного нагляду та виконання вимог нормативних актів дозволяє забезпечити легальність, ефективність та етичність діяльності компанії, що має безпосередній вплив на її репутацію та фінансову стабільність.

У сфері страхового бізнесу існують різноманітні правові норми, регулятори та вимоги, які регулюють діяльність компаній на ринку. Ці нормативи охоплюють широкий спектр питань, від умов отримання ліцензії до стандартів ведення фінансової звітності та взаємодії з клієнтами.

Забезпечення відповідності нормативним вимогам включає в себе детальний аналіз та відповідність усім потрібним документам, заявам та процедурам, необхідним для отримання та підтримки ліцензії [43].

До цього також належить відповідність усіх операцій та практик стандартам добросовісної практики, етичним нормам та забезпеченням конфіденційності інформації клієнтів [28, 43].

Недотримання нормативних вимог може мати серйозні наслідки для компанії. Санкції, штрафи або навіть втрата ліцензії можуть суттєво підірвати фінансову стабільність та репутацію компанії, що може вплинути на її здатність працювати на ринку та залучати клієнтів.

Для забезпечення відповідності нормативним вимогам, компанія повинна мати ефективний механізм контролю та перевірки відповідності всіх своїх дій вимогам законодавства та регуляторів. Це включає в себе постійний моніторинг

змін в законодавстві та нормативних актах, а також систематичну перевірку внутрішніх процесів компанії з точки зору їхньої відповідності вимогам.

Забезпечення відповідності нормативним вимогам та законодавству створює надійну основу для фінансової стійкості компанії, сприяє довірі клієнтів та інвесторів і допомагає уникнути потенційних правових ризиків, які можуть негативно вплинути на її фінансову діяльність та репутацію.

Система управління ризиками страхових компаній у відповідності до норм нового Закону України «Про страхування», який вступить в дію 01.01.2024р., має відповідати наступним вимогам [36]:

Страховик утворює комплексну та адекватну систему управління ризиками, що має враховувати специфіку діяльності страховика та установлені Регулятором вимоги до такої системи, зокрема щодо виконання функції управління ризиками підрозділом з управління ризиками та/або головним ризик-менеджером.

Система управління ризиками страховика має забезпечувати виявлення, вимірювання, моніторинг, контроль, звітування та мінімізацію (зниження до контрольованого рівня) всіх суттєвих ризиків діяльності страховика з урахуванням розміру страховика, складності, обсягів, видів, характеру здійснюваних страховиком операцій, організаційної структури та профілю ризику страховика, особливостей діяльності страховика як значимого (за наявності такого статусу) та/або діяльності фінансової групи, до складу якої входить страховик.

Система управління ризиками страховика має охоплювати такі напрями:

- 1) андеррайтинг та формування технічних резервів;
- 2) управління активами та зобов'язаннями;
- 3) інвестування;
- 4) управління ризиком ліквідності;
- 5) управління ризиком концентрацій;
- 6) управління операційним ризиком;
- 7) перестрахування та інші інструменти зниження ризику;
- 8) інші визначені нормативно-правовими актами Регулятора напрями.

Функціями з управління ризиками страхової компанії є:

- 1) забезпечення ефективного функціонування системи управління ризиками;
- 2) моніторинг системи управління ризиками;
- 3) моніторинг профілю ризику страховика;
- 4) детальне звітування про ризики, притаманні діяльності страховика;
- 5) виявлення та оцінку ризиків, що виникають у діяльності страховика;
- 6) надання рекомендацій щодо вжиття заходів, спрямованих на уникнення та мінімізацію наслідків виявлених ризиків;
- 7) визначення потреби у капіталі та дотримання інших пруденційних вимог [36].

Такі функції повинні будуть здійснюватися шляхом розроблення та контролю за впровадженням і виконанням внутрішніх положень та процедур управління ризиками відповідно до визначених радою страховика стратегії та політики управління ризиками, декларації схильності до ризиків, переліку лімітів (обмежень) щодо ризиків страховика.

Підсумовуючи, прийняття нового закону «Про страхування» посилить роль ризик-менеджменту в забезпеченні фінансової надійності всіх страховиків, в тому числі і АТ «СК «Країна», що дозволить підвищити готовність Компанії до змін, зменшити вплив негативних факторів на фінансовий стан, забезпечити стабільність та довіру клієнтів та інвесторів [26].

Посилення ролі ризик-менеджменту в забезпеченні фінансової надійності страхової компанії АТ «СК «Країна», крім приведення своєї діяльності у відповідність до вимог нового закону «Про страхування», передбачає також ряд важливих кроків, таких як ретельний аналіз всіх можливих ризиків та їх вплив на фінансовий стан Компанії, удосконалення стратегій управління ризиками та механізму контролю за виконанням ризик-менеджмент стратегій, використання сучасних інструментів та технологій для моделювання та аналізу ризиків для отримання більш точних прогнозів їх впливу.

Отже, основне завдання страхового ринку в 2024 році – це приведення своєї діяльності у відповідність до вимог нового закону «Про страхування», що в цілому допоможе підвищити рівень фінансової надійності, забезпечити стійкість в умовах

мінливого ринкового середовища та здатність ефективно керувати ризиками для досягнення успіху та сталого зростання [54].

Вдосконалення фінансової надійності АТ «СК «Країна» є важливим завданням для досягнення стабільності та успіху на ринку страхування. Посилення ролі ризик-менеджменту, оптимізація капіталовкладень, підвищення платоспроможності страхувальників, розвиток нових продуктів та ринкових стратегій, а також дотримання нормативних вимог державного нагляду є важливими кроками для забезпечення фінансової стійкості. Впровадження цих напрямів допоможе компанії АТ «СК «Країна» досягти стійкої фінансової надійності та підготувати її до викликів та можливостей майбутнього.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження сформульовано такі висновки та пропозиції:

1. Сутність поняття «фінансова надійність» полягає у здатності своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання перед усіма суб'єктами ринку протягом встановленого часу за рахунок залучених і власних коштів, забезпечувати відновлення своїх фінансових показників за будь-якого несприятливого впливу до нормативного рівня, адаптуватися до постійно змінюваного зовнішнього та внутрішнього середовища.

2. З огляду на роль, цілі та стратегії на страховому ринку фінансову надійність страхової компанії можна визначити як стан фінансових ресурсів страховика, який є платоспроможним (здатним своєчасно виконувати всі взяті на себе зобов'язання протягом дії укладених договорів), має задовільні показники діяльності (фінансова надійність повинна перевищувати нормативні значення) та є фінансово стійким (реагування на зміну зовнішніх і внутрішніх чинників фінансового стану).

3. Фінансова стійкість страховка і платоспроможність є частковими виявами фінансової надійності страхової компанії, що забезпечується такими чинниками як: власний капітал (дозволяє оптимізувати тарифну, інвестиційну та перестрахову політику компанії); перестраховування (допомагає впоратися зі значними ризиками); адекватність страхових резервів та їх розміщення (забезпечують майбутні виплати); збалансований страховий портфель та тарифні ставки (розподіляє ризики та гарантує стабільний потік доходів, сприяє збалансованості доходів та витрат); інвестиційна діяльність (спрямована на збереження та зростання фінансових активів).

4. Методи забезпечення фінансової надійності страховика включають в себе різні підходи та стратегії, спрямовані на збереження стійкості та здатності страховика виконувати свої фінансові зобов'язання перед клієнтами та

регулювальними органами. Основними методами забезпечення фінансової надійності страховика є власний капітал, створення адекватних страхових резервів та ефективне їх розміщення, диверсифікація страхового портфелю, обґрунтована тарифна політика, здійснення операцій перестрахування.

5. Аналіз фінансової надійності страховика було проведено на прикладі діяльності АТ «СК «Країна», яка на страховому ринку України з 1994 р. має 29-річний досвід роботи на страховому ринку України та 29 видів ліцензій на ведення страхової діяльності, входить у ТОП-30 страхових компаній України за розміром страхових премій, є асоційованим членом МТСБУ, спеціалізується на регіональних проектах у сфері медичного страхування, страхування моторних ризиків, аграрного страхування. Співпрацює з лізинговими компаніями, регулярно приймає участь у тендерних закупівлях страхових послуг як на майданчику «Прозоро», так і на комерційних ресурсах.

6. Аналіз власного капіталу АТ «СК «Країна» свідчить, що упродовж 2020-2022 рр. обсяг статутного капіталу компанії не мав значних змін і його розмір відповідає встановленим законодавством вимогам. Протягом цього періоду не було виявлено суттєвих змін у розподілі власного капіталу, що свідчить про обережне та ретельне управління фінансами компанії. Такий стан справ підтверджує фінансову надійність компанії та її здатність забезпечити страхові зобов'язання і виплати по страховим випадкам. Маючи стабільну структуру власного капіталу, компанія може спрямовувати свої ресурси на подальший розвиток та розширення діяльності.

7. Страховики, відповідно до обсягів страхової діяльності, зобов'язані підтримувати належний рівень фактичного запасу платоспроможності (нетто-активів). АТ «СК «Країна» має перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності.

На основі вимог до забезпечення платоспроможності страхових компаній проведено аналіз платоспроможності АТ «СК «Країна», результати якого дають змогу зробити висновок, що в цілому компанія має стійкий фінансовий стан. Аналіз структури власного капіталу показав, що компанія з кожним роком покращує своє становище на страховому ринку і цим збільшує свою платоспроможність.

Забезпеченість страховими резервами дає підстави стверджувати, що страхова компанія у повній мірі здатна виконувати свої поточні зобов'язання. Також при аналізі платоспроможності було виявлено, що упродовж 2020-2022 рр. фактичний запас платоспроможності страховика перевищував нормативний, проте динаміка коефіцієнта запасу платоспроможності, починаючи з 2021 року, була низхідною, що може свідчити про вплив економічної ситуації в країні на ефективність функціонування компанії, але оскільки значення цього коефіцієнта залишалось протягом досліджуваного періоду >1 , відповідно АТ «СК «Країна» можна вважати платоспроможною. Таким чином, АТ «СК «Країна» є фінансово надійною компанією, яка здатна вчасно і повністю покрити поточні витрати та виконати свої зобов'язання перед страхувальниками.

8. Важливим чинником забезпечення фінансової надійності страховика є перестрахування, яке розподіляє ризик, зменшує фінансовий ризик та сприяє розвитку нових страхових продуктів. Основними видами, які СК «Країна» передає в перестрахування є страхування вантажів та багажу, страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ, страхування сільськогосподарської продукції, страхування наземного транспорту (крім залізничного) та іншого майна. За цими та іншими видами страхування компанія укладає договори облігаторного та факультативного перестрахування, з перестраховиками – нерезидентами (близько 80 %).

Частка премій, переданих АТ «СК «Країна» перестраховикам - резидентам становить близько 52 %. Здебільшого за договорами факультативного пропорційного перестрахування передаються премії зі страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ, страхування наземного транспорту, добровільного страхування водного транспорту, страхування від нещасних випадків, страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду (об'єктах підвищеної небезпеки).

9. Важливим чинником фінансової надійності страхової компанії є сформовані страхові резерви. В АТ «СК «Країна» їх обсяг упродовж 2020-2022 рр. збільшився з 137,5 млн грн до 148,8 млн грн, або на 8,2 %, що свідчить про

збільшення обсягів страхових премій за укладеними договорами страхування.

Частка страхових резервів в активах компанії становить близько 46 %. Страховик формує такі страхові резерви: резерв незароблених премій (РНЗП); резерв заявлених, але не виплачених збитків; резерв збитків, які виникли, але не заявлені.

10. Розміщення страхових резервів АТ «СК «Країна» здійснює відповідно до ст. 31 ЗУ «Про страхування», де визначено перелік активів за відповідними категоріями. Відповідно до «Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика» у 2020 р. норматив ризиковості операцій 137518 тис. грн. складався з прийнятних активів, які відповідали критеріям та вимогам до диверсифікованості, а саме: грошові кошти на поточних рахунках, якими представлені страхові резерви складають 3,3 % технічних резервів; грошові кошти на депозитах 52,3 %; облігації українських емітентів 8,1 %; нерухомість –13,3%; права до перестраховиків 2,6%.; кошти ДГВ ФЗП МТСБУ 20,4 %.

У 2021 р. норматив ризиковості операцій 160965 тис. грн складався з прийнятних активів, які відповідають критеріям та вимогам до диверсифікованості, а саме: грошові кошти на поточних рахунках, якими представлені страхові резерви складають 10,2 % технічних резервів; грошові кошти на депозитах 31,7 % облігації українських емітентів 4,9 %; облігації Міністерства фінансів України ОВДП 11%; нерухомість 12,8 %; права до перестраховиків 2,9 %.; кошти ДГВ ФЗП МТСБУ 26,5 %.

У 2022 р. норматив ризиковості операцій 148770 тис. грн складається з прийнятних активів, які відповідають критеріям та вимогам до диверсифікованості, а саме: грошові кошти на поточних рахунках, якими представлені страхові резерви складають 6,4 % технічних резервів; грошові кошти на депозитах 26,5 %; облігації українських емітентів 0 %; облігації Міністерства фінансів України ОВДП 21 %; нерухомість 13 %; права до перестраховиків 0 %.; кошти ДГВ ФЗП МТСБУ 33,1 %.

Таким чином, упродовж 2020-222 р. норматив ризиковості операцій (сума страхових резервів) складається з прийнятних активів, які відповідали критеріям та вимогам до диверсифікованості.

11. Формування збалансованого страхового портфелю є однією з базових умов забезпечення фінансової стійкості страхової компанії. Він характеризується сукупністю ризиків, прийнятих на страхування, кількістю застрахованих об'єктів, кількістю укладених договорів страхування, обсягом страхових премій, розміром загальної страхової суми та величиною зобов'язань страховика перед страхувальниками. Його головна мета полягає у досягненні оптимального поєднання ризику і доходу для страховика. Оптимальний страховий портфель формується на основі поєднання в ньому видів страхування, збитковість за якими дає змогу утримувати певну задану їй норму, що забезпечує достатній запас платоспроможності і отримання прибутку компанією.

Досліджуваний страховик успішно працює як з роздрібними клієнтами, так і з корпоративними, завдяки чому зберігає збалансований страховий портфель страхових премій. Аналіз структури страхового портфеля свідчить, що у загальному обсязі страхових премій найбільшу частку – 35 % займають премії за добровільним медичним страхуванням, на другому місці – премії зі страхування здоров'я на випадок хвороби – 25 %, на третьому – премії зі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за звичайними договорами) – 22 % та страхування наземного транспорту (крім залізничного) – 13 %, частка інших видів страхування - 7 %.

12. Таким чином, аналіз портфеля страхової компанії АТ «СК «Країна» дає змогу зробити висновок, про невисоку диверсифікацію страхового портфелю компанії за видами страхування, оскільки на ключовий вид страхування припадає 35 % страхових премій, тоді як на чотири найбільші види страхування припадає вже близько 95% їх обсягу, що свідчить про високу залежність компанії від ключових видів страхування. Однак при цьому, портфель є оптимальним (в умовах військової агресії) з високим рівнем прибутковості та з низьким рівнем ризику.

13. Одним з важливих аспектів, який дозволяє здійснювати ефективне управління фінансовою надійністю, є систематичний аналіз фінансового стану страхової компанії, що дозволяє виявляти та усувати можливі недоліки у фінансовій діяльності, а також здійснювати пошук шляхів для зміцнення фінансового стану та платоспроможності компанії і формувати її фінансову надійність. Наразі не існує єдиної рекомендованої методики фінансового аналізу, яка б враховувала специфіку фінансів страхових компаній та за допомогою якої можна розраховувати планові та фактичні показники, оцінювати фінансовий стан компанії. Фінансовий аналіз страхової компанії безпосередньо включає в себе аналіз: ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості компанії.

14. Коефіцієнт ліквідності - не враховуючи те, що порівняно з 2020 роком у 2022 році значення коефіцієнта зменшилось на 3,43 пункта, але більше норми у 2 рази. Причиною цього зниження є пандемія COVID-19 та військова агресія, що вплинуло в цілому на комерційну діяльність активність в Україні.

15. Показник фінансової незалежності у 2022 р. порівняно з 2020 р. збільшився за рахунок формування більших обсягів страхових резервів та збільшення зобов'язань страховика, а власний капітал зменшився за рахунок переоцінки (уцінки) нерухомості, пов'язаної з військовою агресією. Коефіцієнти фінансової залежності, автономії, маневреності власних коштів зменшились у зв'язку зі зменшенням власного капіталу через переоцінку власної нерухомості, а показник наявності власних обігових коштів збільшився за рахунок збільшення резервних фондів МТСБУ та введення нового стандарту МСФЗ-16 «оренда».

Інші показники фінансового стану - зменшилися у зв'язку зі зменшенням власного капіталу. КПБ у 2022 р. порівняно з 2020 р. знизився за рахунок збільшення зобов'язань, які перейшли із довгострокових в поточні.

16. Таким чином, аналіз фінансового стану АТ «СК «Країна» у 2020-2022 рр. свідчить про її платоспроможність, коефіцієнти ліквідності протягом трьох років перевищують нормативні значення, що вказує на те, що у компанії достатньо засобів для погашення всіх своїх зобов'язань, зменшення показника фінансової залежності свідчить про зменшення ступеню залежності АТ «СК «Країна» від

позикових коштів. У той же час, аналіз фінансового стану АТ «СК «Країна» дав можливість виявити проблеми щодо формування фінансової надійності. Так, за аналізований період відбулося зниження показників фінансової автономії, маневреності власних коштів, власного оборотного капіталу та фінансової автономії, що свідчить про зниження фінансової стійкості АТ «СК «Країна».

17. Серед найбільш важливих проблем щодо формування фінансової надійності страховиків (на макрорівні) в Україні виділимо такі:

- недостатність власних обігових коштів, що може призвести до нездатності компанії покрити великі збитки, спричинені негативними подіями;
- некоректна оцінка ризиків, оскільки вона може призвести до різниці між реальними ризиками та резервами, які компанія формує для їх покриття;
- нестабільність ринкових умов, що робить необхідним врахування цих факторів при формуванні стратегій управління ризиками;
- недосконалість управління перестрахуванням, що може призвести до надмірних втрат або нездатності покрити великі збитки. Тому страховикам варто проводити ретельний аналіз ризиків та оцінювати потребу у покритті для різних видів страхових подій;
- недостатні ліквідність та ефективне управління активами. Для досягнення оптимальної ліквідності та ефективного управління активами, страхова компанія повинна мати чітку стратегію, яка буде враховувати ризики, стабільність доходів, можливості росту та інші фактори.

18. Визначено, що напрямками зміцнення фінансової надійності АТ «СК «Країна» є управління активами, поліпшення системи перестрахування, підвищення ефективності управління ризиками, забезпечення відповідності нормативним вимогам та законодавству, ринкових стратегій, а також вдосконалення управління резервами та ризиками, розроблення ефективної тарифної політики та визначити критеріїв оптимізації страхового портфелю. Кожен з цих напрямів має свої особливості та важливість для досягнення загальних цілей компанії щодо фінансової стійкості та стабільності.

19. Новий закон «Про страхування», який буде введено у дію з 01.01.24 р., буде основним, ключовим інструментом, який відіграє важливу роль на ринку страхування, в тому числі посилить роль ризик-менеджменту в забезпеченні фінансової надійності всіх страховиків, в тому числі й АТ «СК «Країна», що дозволить підвищити готовність компанії до змін, зменшити вплив негативних факторів на фінансовий стан, забезпечити стабільність та довіру клієнтів та інвесторів.

20. Посилення ролі ризик-менеджменту в забезпеченні фінансової надійності страхової компанії АТ «СК «Країна», крім приведення своєї діяльності у відповідність до вимог нового закону «Про страхування», передбачає також ряд важливих кроків, таких як ретельний аналіз всіх можливих ризиків та їх вплив на фінансовий стан компанії, удосконалення стратегій управління ризиками та механізму контролю за виконанням ризик-менеджменту стратегій, використання сучасних інструментів та технологій для моделювання та аналізу ризиків для отримання більш точних прогнозів їх впливу.

21. Система управління ризиками страховика має охоплювати такі напрями: андеррайтинг та формування технічних резервів; управління активами та зобов'язаннями; інвестування; управління ризиком ліквідності; управління ризиком концентрацій; управління операційним ризиком; перестраховування та інші інструменти зниження ризику.

22. Дослідження ролі державного нагляду у забезпеченні фінансової надійності страхової компанії показало, що відповідні нормативи та стандарти сприяють забезпеченню довіри з боку клієнтів та інвесторів. Ефективний державний нагляд є важливою складовою системи регулювання ринку страхування та забезпечення стабільності фінансової системи в цілому, допомагає уникненню фінансових ризиків та підвищенню рівня фінансової стабільності страхових компаній.

23. Державне регулювання та нагляд за діяльністю з надання фінансових послуг здійснюють: Національний банк України щодо діяльності з надання фінансових послуг, в межах визначених законодавством, Національна комісія з

цінних паперів та фондового ринку щодо діяльності з надання фінансових послуг, в межах визначених законодавством, Антимонопольний комітет України та інші державні органи здійснюють контроль за діяльністю учасників ринку фінансових послуг та отримують від них інформацію у межах повноважень, визначених законом.

24. Таким чином, основне завдання ринку страхування у 2024 р. – це приведення своєї діяльності у відповідність до вимог нового закону «Про страхування», що в цілому допоможе підвищити рівень фінансової надійності, забезпечити стійкість в умовах мінливого ринкового середовища та здатність ефективно керувати ризиками для досягнення успіху та сталого зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аберніхіна І. Г., Сокиринська І. Г. Система показників оцінки фінансової надійності страховика. *Фінанси України*. 2017. № 6. С. 74–86.
2. Балицька М.В. Забезпечення фінансової стійкості страхової компанії в Україні: дис.канд. Екон. Наук : 08.00.08 / Балицька Марія Валеріївна; Київ. Нац. Ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2019. 224 с.
3. Баранов А. Збалансованість страхового портфеля та його вплив на фінансову надійність страховика. *Ринок цінних паперів України*. 2006. № 9-10. С. 65-71.
4. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія. К. : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2004. 759 с.
5. Безугла В. О. Страхування: навчальний посібник / В. О. Безугла, І. І. Постіл, Л. П. Шаповал. К. : Центр учбової літератури, 2008. 582 с.
6. Богріновцева Л. М. Напрямки вдосконалення фінансової стійкості страхових компаній України / Л. М. Богріновцева, Г. С. Чамор // *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. № 2. С. 20-32.
7. Бойко А. О. Перестрахування як механізм забезпечення фінансової стійкості страхової компанії : дис. канд. Екон. Наук: 08.00.08 / Антон Олександрович Бойко. Суми, 2011. 278 с.
8. Бойко А.О. Теоретичні основи та практичний досвід забезпечення фінансової стійкості страхової компанії. *Економічні науки. Облік і фінанси*. 2010. № 7 (25). Ч. 4. С. 36–50.
9. Бутенко О.П. Синхромаркетинг: сутність, методи та компенсаторні інструменти [Електронний ресурс] / О.П. Бутенко, Н.В. Опікунова, А.С. Гончарова. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7844>

10. Вдовенко Л.О. Фінансова безпека страхових компаній в умовах нестабільного ринкового середовища функціонування. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. № 4 (37). С. 73-79.
11. Власова Н. О., Міщенко В. А., П'ятак Т. В., Кочетова Т. І., Котлярова А. В. Фінанси підприємств: підруч. / за наук. ред. проф. Н. О. Власової. Харків : Світ Книг, 2018. 437 с.
12. Галушак М.П. Прогнозування соціально-економічних процесів: навчальний посібник для економічних спеціальностей. / М.П. Галушак, О.Я. Галушак, Т.І. Кужда. Тернопіль: ФОП Паляниця, 2021. 160 с.
13. Гапак Н. М., Капштан С. А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2014. № 1 (42). С. 191-196.
14. Грабовецький Б. Є., Шварц І. В. Фінансовий аналіз та звітність : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2011. 281 с.
15. Журавка О. С., Діденко І. В., Колесник А. І. Фактори впливу на фінансову безпеку страхових компаній. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 5/5. С. 15–20.
16. Журавльова О. Є. Особливості впливу факторів на фінансову стійкість страхових компаній. *Ринок цінних паперів України*. 2013. №1-2. С. 39 – 45.
17. Кнейслер О. Прагматизм управління фінансовою стійкістю страхових компаній в Україні [Електронний ресурс] / О. Кнейслер, С. Король, Н. Спасів // *Світ фінансів*. 2022. №3(72). С.99-110. Режим доступу: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1537/1545>.
18. Кондратенко Н. О., Великих К. О. Фінансовий аналіз: конспект лекцій для студентів бакалавріату усіх форм навчання спеціальності. Харків: ХНУМГ ім. Бекетова, 2020. 166 с.
19. Король С. Сучасний стан та перспективи розвитку страхового ринку України. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30. № 4. С. 204–210. Режим доступу: <https://doi.org/10.35774/econa2020.04.204>.

20. Кривенцова А. М. Удосконалення оцінки фінансового стану страхових компаній на сучасному етапі в Україні. *Європейські перспективи*. 2015. Вип. 6. С. 68-74

21. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 304 с.

22. Матвієнко Т. В. Дослідження короткострокового прогнозування – модель Брауна / Матвієнко Т. В., Цеслів О. В. // *Актуальні проблеми економіки та її управління: збірник наукових праць молодих вчених*. 2009. Вип. 3. С. 132 – 134.

23. Мельничук І., Лящук О. Механізм управління фінансовою стійкістю страхової компанії: теоретичний аспект. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-46>.

24. Методика формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя. Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 18.09.2018 року № 1638. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1169-18#Text>.

25. Нагайчук Н. Г. Фінансова безпека і стійкість страховика: порівняння понять та умов забезпечення. *Фінансовий простір*. 2018. № 3 (31). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ofp.cibs.ubs.edu.ua/files/1803/18nngtuz.pdf>.

26. Національний банк України. Біла книга. Майбутнє у регулюванні небанківського фінансового сектору (проект). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/proekt-biloyi-knigi-maybutnye-u-regulyuvanni-nebankivskogo-finansovogo-sektoru>.

27. Національний банк України. Інфляційний звіт, липень 2023 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-lipen-2023-roku>.

28. Національний банк України. Огляд небанківського фінансового сектору, серпень 2023 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoru-serpen-2023-roku>.

29. Національний банк України. Під час дії воєнного стану ринок страхування продовжує працювати - результати опитування. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pid-chas-diyi-voyennogo-stanu-rinok-strahuvannya-prodovjuye-pratsyuvati--rezultati-opituvannya>.

30. Олійник В., Рубан С. Дослідження процесу тарифікації при розрахунку страхового тарифу. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету*. Серія: Економічні науки. 2013. Вип. 35, Ч.ІІІ, т.1. С. 41–48.

31. Олійник В.М., Бондаренко Є.К. Поняття фінансової стійкості страхової компанії та елементів впливу на неї. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць*. 2014. Вип. 39. С. 149–157.

32. Пікус Р.В., Балицька М.В. Фінансова стійкість страхової організації та джерела її забезпечення. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Економіка. 2016. Вип. 3. С. 6-10.

33. Пікус Р.В., Балицька М.В. Характеристика джерел забезпечення фінансової стійкості страхової компанії. *Фінансові послуги*. 2017. № 2. С. 2-5.

34. Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика. Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 07.06.2018 року №850. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18#Text>.

35. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Закон України від 01.07.2004 р. № 1961-IV (зі змінами та допов.). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text>.

36. Про страхування. Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX (введення в дію 01.01.2024р.). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#top>.

37. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг. Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III (зі змінами та допов.). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#top>.

38. Про фінансові послуги та фінансові компанії. Закон України від 14.12.2021 р. № 1953-IX (введення в дію 01.01.2024). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#top>.

39. Прогнозування соціально-економічних процесів : конспект лекцій / уклад.: О. В. Шебаніна та ін. Миколаїв : МНАУ, 2022. 95 с.

40. Прогнозування соціально-економічних процесів: навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.030502 «Економічна кібернетика» денної форми навчання / Т. С. Клебанова, В. А. Курзенев, В. М. Наумов та ін. Х. : ХНЕУ ім. С.Кузнеця, 2015. 656 с.

41. Пруц Р. Я. Визначення факторів фінансової стійкості страхової компанії. 69-та студентська науково-технічна конференція. Економіка і менеджмент : збірник тез доповідей. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. С. 589–591.

42. Путінцев А. В, Горлач А.С. Фінансова стійкість страхового ринку України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2020. Вип. 31. С. 95-98.

43. Сич О. А., Павлосюк Х. П. Оцінка фінансової стійкості страхової компанії. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6704>.

44. Теренчук А.Т. Методичні вказівки до практичного заняття «Засоби прогнозування і перспективних оцінок ПЕТ MS Excel». М-во освіти і науки України, Вінницький національний медичний університет. В.: ВНМУ, 2011. 17 с.

45. Ткаченко Н. В. Фінансова стійкість і фінансова стабільність страхової системи: розмежування понять. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2014. № 1(10). Режим доступу: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i10.29233>.

46. Ткаченко Н.В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика: монографія. Національний банк України, Університет банківської справи. Черкаси: Черкаський ЦНТІ, 2009. 578 с.

47. Ткаченко Н. В. Розвиток перестрахування як важіль забезпечення фінансової стійкості страховиків. *Фінанси України*. 2007. № 3. С. 118–123.

48. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: ПДАА, 2016. 430 с.

49. Фінансова звітність страхової компанії АТ «СК «Країна». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://krayina.com/page/finansova-zvitnist>.

50. Цуркан І.М., Остапенко А.О. Фінансова стійкість страхової компанії та ключові умови її забезпечення. *Ефективна економіка*. 2020. №4. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7766>.

51. Шевчук О.О. Методологічні аспекти застосування ринкового підходу до оцінювання вартості страхових компаній. *Науковий вісник НЛТУ України*. Серія економічна. 2017. Вип. 27 № 2. С. 81–84.

52. Шірінян Л.В. Фінансова стійкість та шляхи її забезпечення: дисертація...канд.екон.наук : 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Харків, 2007.187 с.

53. Школьник І. О., Боярко І. М., Дейнека О. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 368 с.

54. Methodology for assigning reliability ratings to insurance companies - full version. URL: https://raexpert.eu/files/Methodology-Full-Reliability_Ratings-Insurance_companies_V3.pdf.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 - Структура активів, їх обтяжень, дотримання нормативу платоспроможності та достатності капіталу, нормативу ризиковості операцій та нормативу якості активів АТ «СК «Країна» в 2020 році [49]

	2020				
Показники	Усього, тис. грн	Наявність обтяжень, обмежень щодо володіння активами, інформація щодо неможливості аудитора визначити балансову вартість даного активу	Активи, які враховано до нормативу платоспроможності, та достатності капіталу, тис. грн	Активи, які враховано до нормативу ризиковості операцій (представлення коштів сформованих страхових резервів), тис. грн	Активи, які враховано до нормативу якості активів, тис. грн
1	2	3	4	5	6
УСЬОГО:	246 422,6	2 000,0	243 716,0	137 518,0	90 792,2
1) грошові кошти на поточних рахунках, у тому числі:	5 537,0	0,0	5 536,4	4 536,8	4 536,8
2) банківські вклади (депозити) та рахунки умовного зберігання (ЕСКРОУ), у тому числі:	80 342,0	2 000,0	78 342,0	71 901,5	58 149,7
3) банківські метали, у тому числі:	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4) нерухоме майно	69 388,1	0,0	69 388,1	18 247,0	0,0
5) акції	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6) облігації підприємств (крім цільових облігацій)	21 067,0	0,0	21 067,0	11 105,7	0,0
7) іпотечні сертифікати та іпотечні облігації	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8) облігації місцевих позик та облігації міжнародних фінансових організацій	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9) цінні папери, що емітуються державою	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10) права вимоги до перестраховиків:	3 829,0	0,0	3 621,3	3 621,3	0,0
у тому числі до таких перестраховиків – резидентів (назва, код ЄДРПОУ та рейтинг фінансової надійності перестраховика-резидента):	207,7	0,0	0,0	0,0	0,0
у тому числі до таких перестраховиків – нерезидентів (назва, код ЄДРПОУ та рейтинг фінансової надійності перестраховика-нерезидента):	3 621,3	0,0	3 621,3	3 621,3	0,0

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6
11) інвестиції в економіку України за напрямами інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1211	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12) кредити страхувальникам - фізичним особам, що уклали договори страхування життя, в межах викупної суми на момент видачі кредиту та під заставу викупної суми - для страхових резервів із страхування життя	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13) довгострокове фінансування (кредитування) житлового будівництва	X	0,0	X		X
14) готівка в касі в обсягах лімітів залишків каси, розрахунок яких установлений Національним банком України	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
15) залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах, що сплачені страховиками до централізованих страхових резервних фондів МТСБУ ВСЬОГО, із них:	36 520,0	0,0	36 131,9	28 105,7	28 105,7
залишки коштів, сплачені страховиком до централізованих страхових резервних фондів Моторного (транспортного) страхового бюро України,	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
16) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами страхування за окремими видами страхування*(в межах РНЗП за видами страхування)	8 907,3	0,0	8 907,3	0,0	0,0
17) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами страхування та перестрахування з обов'язкового страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами страхування з видів страхування, не зазначених у підпунктах 16 та 17 даного додатку (в межах 40%РНЗП)	1 228,7	0,0	1 118,5	0,0	0,0
19) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами страхування життя	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6
20) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами перестрахування з нерезидентами, із зазначенням країни походження такого перестраховика та рейтингу, присвоєного такими рейтинговими агентствами: A.M.Best (США); Moody's Investors Service (США); Standard & Poor's (США); Fitch Ratings (Великобританія)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
21) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами перестрахування, не зазначеними у підпунктах 17, 20 даного додатку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
22) непрострочена дебіторська заборгованість, що виникла внаслідок розміщення грошових коштів страховика в гарантійних фондах асистанських компаній виключно з метою гарантування медичного обслуговування клієнтів страховика в медичних закладах відповідно до договорів страхування в разі настання страхових випадків	6 000,0	0,0	6 000,0	0,0	0,0
23) непрострочена дебіторська заборгованість, що виникла внаслідок здійснення страхового відшкодування за іншого страховика за договором обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
24) дебіторська заборгованість за нарахованими відсотками за банківськими вкладами (депозитами), цінними паперами, емітентом яких є держава	72,5	0,0	72,5	0,0	0,0
25) внески страховика, що є учасником фінансової групи, до статутних капіталів інших страховиків	0,0	0,0		0,0	0,0
26) активи з права користування відповідно до міжнародного стандарту фінансової звітності 16 «Оренда» у розмірі, що не перевищує розміру відповідного орендного зобов'язання	13 531,0	0,0	13 531,0	0,0	0,0

Таблиця А.2 - Структура активів, їх обтяжень, дотримання нормативу платоспроможності та достатності капіталу, нормативу ризиковості операцій та нормативу якості активів АТ «СК «Країна» в 2021 році [49]

Показники	2021				
	Усього, тис. грн	Наявність обтяжень, обмежень щодо володіння активами (застави, гарантії, зобов'язання, заборона на відчуження, цільове використання тощо), правочин внаслідок якого відбулося обтяження, обмеження щодо володіння, строк обтяження, обмеження щодо володіння та/або інформація щодо неможливості аудитора визначити балансову вартість даного активу	Активи, які враховано до нормативу платоспроможності, та достатності капіталу, тис. грн	Активи, які враховано до нормативу ризиковості операцій (представлення коштів сформованих страхових резервів), тис. грн	Активи, які враховано до нормативу якості активів, тис. грн
1	2	3	4	5	6
УСЬОГО:	279 756,0	2 000,0	275 712,9	160 965,0	111 779,5
1) грошові кошти на поточних рахунках, у тому числі:	37 669,8	0,0	37 669,8	16 446,8	11 465,9
2) банківські вклади (депозити) та рахунки умовного зберігання (ЕСКРОУ), у тому числі:	53 043,2	2 000,0	51 043,2	51 043,2	40 022,7
3) банківські метали, в тому числі поточні та вкладні (депозитні) рахунки в банківських металах, у тому числі:	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4) нерухоме майно	70 971,5	0,0	70 971,5	20 516,3	0,0
5) акції	0,0		0,0	0,0	0,0
6) облігації підприємств (крім цільових облігацій)	17 967,9	0,0	17 006,5	8 006,5	0,0
7) іпотечні сертифікати та іпотечні облігації	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8) облігації місцевих позик та облігації міжнародних фінансових організацій	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9) цінні папери, що емітуються державою	17 710,4	0,0	17 710,4	17 710,4	17 710,4
10) права вимоги до перестраховиків:	4 843,0		4 661,3	4 661,3	0,0
у тому числі до таких перестраховиків – резидентів (назва, код ЄДРПОУ та рейтинг фінансової надійності перестраховика-резидента):	181,7	0,0	0,0	0,0	0,0
у тому числі до таких перестраховиків – нерезидентів (назва, код ЄДРПОУ та рейтинг фінансової надійності перестраховика-нерезидента):	4 661,3	0,0	4 661,3	4 661,3	0,0
11) інвестиції в економіку України за напрямками інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1211	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12) кредити страхувальникам - фізичним особам, що уклали договори страхування життя, в межах викупної суми на момент видачі кредиту та під заставу викупної суми - для страхових резервів із страхування життя	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Продовження таблиці А.2

1	2	3	4	5	6
13) довгострокове фінансування (кредитування) житлового будівництва	X	0,0	X		X
14) готівка в касі в обсягах лімітів залишків каси, розрахунок яких установлений Національним банком України	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0
15) залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах, що сплачені страховиками до централізованих страхових резервних фондів МТСБУ ВСЬОГО, із них:	51 003,9	0,0	51 003,9	42 580,5	42 580,5
залишки коштів, сплачені страховиком до централізованих страхових резервних фондів Моторного (транспортного) страхового бюро України, в обсязі не більше ніж розміри коштів, що використовуються виключно для виконання таким страховиком зобов'язань за укладеними договорами обов'язкового страхування (перестрахування) цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, збільшені на дебіторську заборгованість, що виникла внаслідок розрахунків з прямого врегулювання збитків (вимог) за такими договорами та угодами з прямого врегулювання збитків (вимог), зменшені на суму кредиторської заборгованості, що виникла внаслідок таких розрахунків зі страховиками.	42 580,5	0,0	42 580,5	42 580,5	42 580,5
16) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами страхування за окремими видами страхування*(в межах РНЗП за видами страхування)	10 487,0	0,0	9 987,0	0,0	0,0
17) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами страхування та перестрахування з обов'язкового страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту, та за договорами, визначеними в пункті 5 розділу II Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя, затвердженої розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17.12.2004 № 3104	0,0		0,0	0,0	0,0
18) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами страхування з видів страхування, не зазначених у підпунктах 16 та 17 даного додатку (в межах 40%РНЗП)	1 143,0		743,0	0,0	0,0
19) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами страхування життя	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами перестрахування з нерезидентами, із зазначенням країни походження такого перестраховика та рейтингу, присвоєного такими рейтинговими агентствами: A.M.Best (США); Moody's Investors Service (США); Standard & Poor's (США); Fitch Ratings (Великобританія)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Продовження табл. А.2

1	2	3	4	5	6
21) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами перестрахування, не зазначеними у підпунктах 17, 20 даного додатку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
22) непрострочена дебіторська заборгованість, що виникла внаслідок розміщення грошових коштів страховика в гарантійних фондах асистанських компаній виключно з метою гарантування медичного обслуговування клієнтів страховика в медичних закладах відповідно до договорів страхування в разі настання страхових випадків	8 000,0	0,0	8 000,0	0,0	0,0
23) непрострочена дебіторська заборгованість, що виникла внаслідок здійснення страхового відшкодування за іншого страховика за договором обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
24) дебіторська заборгованість за нарахованими відсотками за банківськими вкладами (депозитами), цінними паперами, емітентом яких є держава	206,3	0,0	206,3	0,0	0,0
25) внески страховика, що є учасником фінансової групи, до статутних капіталів інших страховиків - учасників цієї фінансової групи в обсязі, встановленому законодавством, за умови виконання такою фінансовою групою вимог до регулятивного капіталу, встановлених законодавством	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
26) активи з права користування відповідно до міжнародного стандарту фінансової звітності 16 «Оренда» у розмірі, що не перевищує розміру відповідного орендного зобов'язання	6 709,0	0,0	6 709,0	0,0	0,0

Таблиця А.3 - Структура активів, їх обтяжень, дотримання нормативу платоспроможності та достатності капіталу, нормативу ризиковості операцій та нормативу якості активів АТ «СК «Країна» в 2022 році [49]

Показники	2022				
	Усього, тис. грн	Наявність обтяжень, обмежень щодо володіння активами (застави, гарантії, зобов'язання, заборона на відчуження, цільове використання тощо), правочин внаслідок якого відбулося обтяження, обмеження щодо володіння, строк обтяження, обмеження щодо володіння та/або інформація щодо неможливості аудитора визначити балансову вартість даного активу	Активи, які враховано до нормативу платоспроможності, та достатності капіталу, тис. грн	Активи, які враховано до нормативу ризиковості операцій (представлення коштів сформованих страхових резервів), тис. грн	Активи, які враховано до нормативу якості активів, тис. грн
1	2	3	4	5	6
УСЬОГО:	271 535,4	0,0	271 445,2	148 770,0	129 347,0
1) грошові кошти на поточних рахунках, у тому числі:	29 282,0	0,0	29 282,0	9 521,4	9 429,8
2) банківські вклади (депозити) та рахунки умовного зберігання (ЕСКРОУ), у тому числі:	42 157,0	0,0	42 157,0	39 467,1	39 467,1
3) банківські метали, в тому числі поточні та вкладні (депозитні) рахунки в банківських металах, у тому числі:	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4) нерухоме майно	62 224,2	0,0	62 224,2	19 331,4	0,0
5) акції	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6) облігації підприємств (крім цільових облігацій)	17 708,8	0,0	17 708,8	0,0	0,0
7) іпотечні сертифікати та іпотечні облігації	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8) облігації місцевих позик та облігації міжнародних фінансових організацій	0,0	0,0	0,0	0,0	
9) цінні папери, що емітуються державою	31 214,3	0,0	31 214,3	31 214,3	31 214,3
10) права вимоги до перестраховиків:	4 796,0		4 705,8	0,0	0,0
у тому числі до таких перестраховиків – резидентів (назва, код ЄДРПОУ та рейтинг фінансової надійності перестраховика-резидента):	90,2	0,0		0,0	0,0
у тому числі до таких перестраховиків – нерезидентів (назва, код ЄДРПОУ та рейтинг фінансової надійності перестраховика-нерезидента):	4 705,8	0,0	4 705,8	0,0	0,0
11) інвестиції в економіку України за напрямками інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12) кредити страхувальникам - фізичним особам, що уклали договори страхування життя, в межах викупної суми на момент видачі кредиту та під заставу викупної суми - для страхових резервів із страхування життя	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Продовження табл. А.3

1	2	3	4	5	6
13) довгострокове фінансування (кредитування) житлового будівництва	X	0,0	X		X
14) готівка в касі в обсягах лімітів залишків каси, розрахунок яких установлений Національним банком України	2,0	0,0	2,0	0,0	0,0
15) залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах, що сплачені страховиками до централізованих страхових резервних фондів МТСБУ ВСЬОГО, із них:	57 229,5	0,0	57 229,5	49 235,8	49 235,8
залишки коштів, сплачені страховиком до централізованих страхових резервних фондів Моторного (транспортного) страхового бюро України, в обсязі не більше ніж розміри коштів, що використовуються виключно для виконання таким страховиком зобов'язань за укладеними договорами обов'язкового страхування (перестрахування) цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, збільшені на дебіторську заборгованість, що виникла внаслідок розрахунків з прямого врегулювання збитків (вимог) за такими договорами та угодами з прямого врегулювання збитків (вимог), зменшені на суму кредиторської заборгованості, що виникла внаслідок таких розрахунків зі страховиками.	49 235,8	0,0	49 235,8	49 235,8	49 235,8
16) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами страхування за окремими видами страхування*(в межах РНЗП за видами страхування)	11 128,0	0,0	11 128,0	0,0	0,0
17) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами страхування та перестрахування з обов'язкового страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту, та за договорами, визначеними в пункті 5 розділу II Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя, затвердженій розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17.12.2004 № 3104	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами страхування з видів страхування, не зазначених у підпунктах 16 та 17 даного додатку (в межах 40%РНЗП)	0,0		0,0	0,0	0,0
19) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами страхування життя	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами перестрахування з нерезидентами, із зазначенням країни походження такого перестраховика та рейтингу, присвоєного такими рейтинговими агентствами: A.M.Best (США); Moody's Investors Service (США); Standard & Poor's (США); Fitch Ratings (Великобританія)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Продовження табл. А.3

1	2	3	4	5	6
21) непрострочена дебіторська заборгованість за укладеними договорами перестрахування, не зазначеними у підпунктах 17, 20 даного додатку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
22) непрострочена дебіторська заборгованість, що виникла внаслідок розміщення грошових коштів страховика в гарантійних фондах асистанських компаній виключно з метою гарантування медичного обслуговування клієнтів страховика в медичних закладах відповідно до договорів страхування в разі настання страхових випадків	7 262,0	0,0	7 262,0	0,0	0,0
23) непрострочена дебіторська заборгованість, що виникла внаслідок здійснення страхового відшкодування за іншого страховика за договором обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
24) дебіторська заборгованість за нарахованими відсотками за банківськими вкладами (депозитами), цінними паперами, емітентом яких є держава	555,6	0,0	555,6		
25) внески страховика, що є учасником фінансової групи, до статутних капіталів інших страховиків - учасників цієї фінансової групи в обсязі, встановленому законодавством, за умови виконання такою фінансовою групою вимог до регулятивного капіталу, встановлених законодавством	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
26) активи з права користування відповідно до міжнародного стандарту фінансової звітності 16 «Оренда» у розмірі, що не перевищує розміру відповідного орендного зобов'язання	7 976,0	0,0	7 976,0	0,0	0,0